Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

SEPTEM || PSALMI POENITEN=||TIALES HEBRAICI || cum grammatica tra=||lacione latina.||(IOAN=||NIS REVCHLINI PHOR=||censis.ll.doctoris in septem psal=||mos poenitentiales hebraicos inter=||pretatio de ...

Reuchlin, Johannes

Wittenberg, [1529]

urn:nbn:de:bsz:31-270721

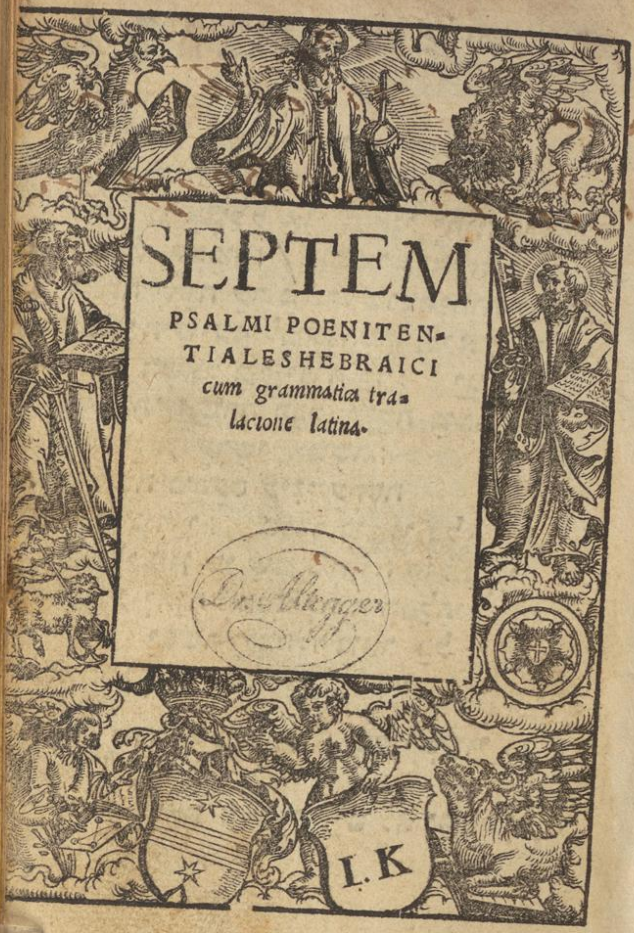
Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

I Q.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

SEPTEM
PSALMI POENITEN-
TIALES HEBRAICI
cum grammatica tra-
latione latina.
I. K

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת עַל הַשְּׁמִינִית

מִזְמוֹר לְדָוִד׃

יְהוָה אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל
בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃ ב חָנֵּנִי
יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי
נִבְהֲלוּ עֲצָמָי׃ / וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד
וְאַתָּה יְהוָה עַד מָתָי׃ שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה
נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ כִּי אֵין בַּמָּוֶת
זָכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה לָּךְ׃ יָגַעְתִּי
בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי
בְּדִמְעָתַי עַרְשִׂי אַמְסֶה׃
עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה
בְּכָל צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל
פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי
שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי
יִקָּח׃ יֵבשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל
אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבשׁוּ רָגַע׃

לְדָוִד שִׁגְיוֹן לַיהוָה אֲשֶׁר שָׁר אֶל

כּוּשִׁי בְּנֵי יְמִינִי׃ יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי

Ad inuitatorium in musicalibus super ogdochordo carmen ipsius Dauid.

Domine ne in ira tua corripies me & ne in exæstuatione tua corripies me. Gratificare mihi Domine quoniã imbecillis ego mediare Domine quoniã exterrita sunt ossa mei. Et anima mea exterrita est ualde & tu Domine usq; quo. Cõuerte domine eripe animã meã saluifica me propter beneficiũ tuũ. Quoniam non in morte memoria tui in gehenna quis confitebitur tibi. Laborauit in suspirio meo faciam natare tota nocte lectum meum in deploratione mea grabbatum meum liquefaciam

Verminauit ex iracundia species mea inueterauit in omnibus tribulantibus me. Discedite a me omnes agentes iniquitatẽ quia audiuit dominus uocem fletus mei Audiuit dominus deprecationẽ meã dominus orationẽ meã accipiet. Verecundabuntur & exterrebuntur ualde oẽs inimici mei reuertẽtur uerecundabuntur subito.

3. 2.

Ipsius Dauid eruditiuum. Beatus iens leuatus crimine iens opertus peccato. Beatus homo nõ computabit dominus

לִי עֹז וְאֵין בְּרוּחִי וְרֻמִּיָּה׃ כִּי חֲחֵרַשְׁתִּי
בַּלּוּ עֲצָמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם׃
כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ
נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה׃
חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי
לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹרֶה עָלַי פְּשָׁעַי לַיהוָה
וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃ עַל זֹאת
יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצוֹא׃
רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא
יַגִּיעוּ׃ אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר
תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט
תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ
עֵינִי׃ אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין
חָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ
לַבְלוֹם בַּל קְרוֹב אֵלֶיךָ׃ רַבִּים
מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְחֹבֵשׂ בַּיהוָה חֶסֶד
יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים
וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב׃

רומזמ

ei iniquitatem & nō in spiritu eius dolus. Quia fecisti tacēri
uetustuerunt ossa mea in rugitu meo tota die.

Quia die ac nocte graueſcet super me manus tua
uersus est humor meus in siccitatibus æstatis iugiter
Peccatum meum faciam cognoscere te & iniquitatem meā
non feci tegi. Dixi confitebor super sceleribus meis domino
& tu leuasti iniquitatem peccati mei iugiter. Pro hac
siet orare omnis beneficiatus ad te ad tempus inueniendi
Præter ad inundationem aquarum multarum ad eum non
facient tangere. Tu absconsum mihi a tribulatione
custodies me tripudium meum fac euadere

circundabis me iugiter. Faciam intelligere te
& instruam te in uia hac ambulabis unam ad te
oculo meo. Ne eritis sicut equus sicut mulus non
factus intelligere. In freno & capistro os eius
Ad constringendum non appropinquando ad te. Multi
dolores impio & sperantem in Domino beneficium
circundabit eum. Lætamini in Domino & exultate iusti
& tripudiate omnes recti corde.

מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃ יְהוָה

אַל בְּקִצְפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ
1 תְיַסְּרֵנִי׃ כִּי חִצֶּיךָ נָחֲתוּ בִי
3 וַתִּנְחַת עָלַי יָדֶךָ׃ אֵין מְתוֹם
בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ וְאֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי
4 מִפְּנֵי חַטָּאתִי׃ כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ
רֹאשִׁי כַּמַּשָּׂא כָּבְדוּ מִמֶּנִּי׃
5 הֵבְאִישׁוּ נָמַקּוּ חַבּוּרוֹתָי
6 מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי׃ נַעֲוֵיתִי שַׁחֹתִי עַד
מְאֹד כָּל הַיּוֹם קֹדֵר הָלָכְתִּי׃ כִּי
7 כְסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה וְאֵין
מְתוֹם בִּבְשָׂרִי׃ נִפּוּגֹתִי וְנִדְכֵּיתִי
8 שַׁר מִאֲגֹת שְׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי׃ אֲדֹנָי
9 נֶגְדְּךָ כָּל תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי
10 מִמְּךָ לֹא נִסְתָּרָה׃ לִבִּי סְחַרְחַר עֻזָּבַנִי
כֹּחִי וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אֵין
11 אִתִּי׃ אֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד
נִגְּעִי יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי מֵרָחוֹק עָמָדוּ׃
12 וַיְנַקְּשׁוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי
רָעָתִי דִּבְּרוּ הַוּוֹת וּמִרְמוֹת כָּל

Carmen ipsius Dauid ad faciendum meminisse. Domine ne in iracundia tua arguas me & in exæstuatione tua castigabis me. Quoniam sagittæ tuæ depressæ sunt in me & depressisti super me manum tuam. Non integrum in carne mea coram ira tua & non pax in ossibus meis corã peccato meo. Quoniã iniqtates meæ supergressæ sunt caput meum sicut onus graue grauescent plus me Graue olere facti sunt tabefacti sunt tumores mei coram stulticia mea. Incuruatus sum: inclinatus usq; ualde tota die denigratus factus sum ambulare. Quoniam intestina mea plena fuerunt illusionibus & non integrũ in carne mea, Mobilitatus sum & suppressus sum usq; ualde rugini a fremitu cordis mei. Domine ex aduerso tui omne desiderium meum & suspiratio mea a te non abscondita est Cor meum gyrauit reliquit me uirtus mea & lumen oculorum meorum etiam ipsi non cum me. Dilectores mei & sodales mei exaduersum plagæ meæ stabunt & propinqui mei a longe steterunt Et tendiadauerunt quærentes animam meam & petentes malum meum locuti sunt peruersitates & dolos tota

הַיּוֹם יִתְגֹּרוּ׃ וַאֲנִי כְחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם
לֹא יִפְתַּח פִּיו׃ וָאֱהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא שֹׁמֵעַ
וְאֵין תּוֹכַחוֹת׃ כִּי לְךָ יְהוָה הוֹחַלְתִּי׃
אַתָּה תַּעֲנֶה יְהוָה אֱלֹהָי׃ כִּי אָמַרְתִּי פֶּן
יִשְׂמְחוּ לִי בְּמוֹט רַגְלִי עָלָי׃
הַגְדִּילוּ׃ כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן׃
וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ כִּי עֲוֹנִי
אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי׃
וְאֹיְבַי חַיִּים עָצְמוּ וְרַבּוּ׃
שִׂנְאַי שֶׁקֶר׃ וּמְשַׁלְמֵי רָעָה תַּחַת טוֹבָה׃
יְשִׂטְנוּנִי תַּחַת רָדְפִי טוֹב׃ אַל תַּעַזְבֵנִי
יְהוָה אֱלֹהַי אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃ חוּשָׁה
לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי׃

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּבֹא אֵלָיו

נָתָן הַנָּבִיא בַּתְּשֶׁר בָּא אֶל בַּת שָׁבַע׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ
כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי׃
הָרֵב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי
טַהֲרֵנִי׃ כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי
נֶגְדִּי

die dissertabũt. Et ego ut surdus nõ audiam & ut mutus non aperiet os eius. Et fui ut uir qui non audit & non in ore eius redargutiones. Quoniã ad te domine expectaui tu respondebis domine deus meus. Quoniã dixi ne forte lætabuntur ad me in nutando pedem meum super me magnificati sunt. Quia ego ad flagellum paratus & dolor meus ante me perpetuo. Quia iniquitatem meam faciam annunciari sollicitus ero de peccato meo Et inimici mei uiuentes preualuerũt & multiplicati sunt odientes me maligne. Et redditores mali pro bono detrahent mihi prosequi me bonum. Ne derelinquas me Domine Deus meus ne elonges a me. Festina in adiutorium me salutis meæ.

Ad inuitatoriũ carmen ipsius Dauid in ueniendo ad eum Nathan prophetam secundum quod uenit ad Bathsaba Gratificare mihi Deus secundum beneficentiam tuam secundũ multitudinẽ clementiarũ tuarũ dele crimina mea Multum laua me ab iniquitate mea & a peccato meo purga me. Quoniã crimina mea ego agnoscã et pctũ meũ

נֶגְדִּי תָמִיד׃ לְךָ לְבַדְךָ חָטָאתִי וְהָרַע
בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ
הֵן בְּחֹלֶל חוֹלַלְתִּי ׃ וְחֵן בְּעָוֹן חוֹלַלְתִּנִי אִמִּי ׃ הֵן אֱמֶת
חָפַצְתָּ בַּטֻּחוֹת וּבְסָתוּם חָכְמָה
תוֹדִיעֵנִי׃ תְּחַטְּאֵנִי בְּאֵזוֹב וְאֶטְהָר
תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃ תַּשְׁמִיעֵנִי
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ ׃
הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחַטָּאַי וְכָל
עֲוֹנוֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים ׃
וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃ אַל תַּשְׁלִיכֵנִי
מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי׃
הָשִׁיבָה לִי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ
נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ
וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ ׃ הַצִּילֵנִי
מִדָּמִים אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן
לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ ׃ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי
יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ ׃ כִּי לֹא תַחְפֹּץ
זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה ׃ זִבְחֵי
אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱ
אֱלֹהִים

exaduersum me perpetuo. Tibi soli tibi peccaui & malum
in oculis tuis feci propterea iustificabis in uerbo tuo
mundabis in iudicando te. Ecce in iniquitate conceptus sum
& in peccato parturuit me mater mea. Ecce uerum
dilexisti in abscondito & in obturato sapientiam
facies scire me. Expiabis me in hyssopo & purus ero
lauabis me & super niuem albefiam. Facies audire me
gaudium & lætitiam exultabunt ossa contriuisti.
Fac abscondere facies tuas a peccatis meis & omnes
iniquitates mei dele. Cor purum crea mihi Deus & spiritū
paratum renoua in medio mei. Non facies proijci me
a facie bus tuis & spiritum sanctum tuum non sumes a me
Fac reuertere ad me gaudium salutis tuæ & spiritus
principalis innitetur mihi. Docebo scelerator uias tuas
& peccatores ad te reuertent. Fac euadere me
ab ultimo supplicio Deus Deus salutis meæ exultabit
lingua iusticiam tuā. Domine labia mea aperies et os meū
factet annunciare laudem tuam. Quoniam non cupies
sacrificium & dabo holocaustum non uoles. Sacrificia
Dei spiritus fractus cor fractum & contritum Deus

לֹא תִבְזֶה ׃ תַּטִּיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן
תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָם ׃ אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי
צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל
מִזְבַּחֲךָ פָּרִים ׃

תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ ׃

יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי
אֵלֶיךָ תָּבוֹא ׃ אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי
בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה אֵלַי
אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי ׃ / כִּי
כָלוּ בָעָשָׁן יָמַי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד
נָחָרוּ ׃ הֻכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ
לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי ׃ / מִקּוֹל
לַקַּאַת מִרֹּב הֲגִיתִי בְּכוּשׁ חָרְבוֹת שָׁקַדְתִּי
וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג ׃ כָּל הַיּוֹם
חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי
בִּי נִשְׁבָּעוּ ׃ / כִּי אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי
וְשִׁקֻּוַי בְּבָכִי מָסָכְתִּי ׃ מִפְּנֵי זַעַמְ
וְקִצְפְּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי

יָמַי

non spernes. Fac placere in uoluntate tua ipsam Zion
edificabis muros Ierusalem. Tunc cupies sacrificia
iusticiæ holocaustum & consumatum, tunc ascendent su
per altare tuum ututi.

V

Oratio pauperis quando deficit & coram domino funde
eloquium suum, Domine audi orationem meam & cla-
mor meus ad te ueniet. Non facies abscondere facies tuas a
me in die tribulationis ad me fac inclinare ad me
aurem tuam in die uocabo acelera responde mihi. Quo-
niam defecerũt in fumo dies mei & ossa mea sicut cremiũ
extosta sunt. Percussum est sicut herba & exaruit
cor meũ quoniã oblitus sum a comedẽdo panẽ meũ. A uoce
suspirationis meæ adhesit os meum carni meæ. Similis fui
pelecano deserti fui sicut noctua sicatatum. Vigilaui
& fui sicut uolucris solitaria super tecto. Toto die
exprobrauerunt mihi inimici mei stultificatores mei
super me iurauerunt. Quia cinerem sicut panem comedi
& potata mea in fletu meo miscui. Coram ira tua
& iracundia tua quoniã leuasti me et feciſti proiçere me

Nota

10 יָמִי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כֶּעָשֶׂב אִיבָשׁ׃ 11 וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ
12 לְדוֹר וָדוֹר׃ אַתָּה תָּקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד
13 כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ׃ 14 וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם
יְהוָה וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ 15 כִּי בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ׃ 16 פָּנָה
אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם׃ 17 תִּכָּתֵב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא
18 יְהַלֶּל יָהּ׃ 19 כִּי הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם אֶל אֶרֶץ הִבִּיט׃ 20 לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת
אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי תְמוּתָה׃ 21 לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָם׃
22 בְּהִקָּבֵץ עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת יְהוָה׃ 23 עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר
24 יָמָי׃ אֹמַר אֵלִי אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמַי בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ׃ 25 לְפָנִים
הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם׃ 26 הֵמָּה
יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ

Dies mei sicut umbra inclinata & ego sicut herba exaresam. Et tu Domine in æternum sedebis memoria tui in generationem et generationem. Tu exurges misereberis Zion, quia tempus ad gratificandū ei quia uenit statutū. Quoniā uoluerunt operarij tui ipsos lapides eius & ipsum limum gratabuntur. Et timebunt gentes ipsum nomen dominī & omnes reges terræ ipsum honorē tuum. Quoniā ædificauit Dominus Zion uisus est in honore suo. Respexit ad orationem heremitæ & nō spreuit ipsam orationē eorū Scribetur hæc ad generationē posterā, & populus creatus laudabit dominū. Quoniā fecit prospicere de alto sancti sui Dominus de cœlo ad terram aspexit. Ad audiendū gemitū uinctī ad aperiendum filios mortalitatis. Ad enarrandum in Zion nomen Domini & laudem eius in Ierusalem.

In congregando populos simul & regna ad colendum ipsum Dominū. Afflixit in uia uirtutē meam abbreuiauit dies meos, dicam Deus meus ne consummes me in dimidio dierum meorum in generatione generationū anni tui. Ante terram fundasti & opus manuū tuarum cœli. Illi peribūt & tu stabis & omnes ipsi sicut uestimentum ueterascent

בַּלְבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ׃ וְאַתָּה
חוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתַּמּוּ׃ בְּנֵי עֲבָדֶיךָ
יִשְׁכֹּנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן׃

שִׁיר חַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ 130
יְחוָה

אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת
לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃ אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר
יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃ כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן
תִּוָּרֵא׃ קִוִּיתִי יְחוָה קִוְּתָה נַפְשִׁי
וְלִדְבָרוֹ חוֹחָלְתִּי׃ נַפְשִׁי לַאדֹנָי
מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים
לַבֹּקֶר׃ יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְחוָה
כִּי עִם יְחוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ
פְּדוּת׃ וְחוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל
עֲוֹנוֹתָיו

מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יְחוָה שְׁמַע
תְּפִלָּתִי תַּאֲזִינָה
אֶל תַּחֲנוּנָי בֶּאֱמוּנָתֶךָ עֲנֵנִי
בְּצִדְקָתֶךָ׃ וְאַל תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ
כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי׃ כִּי רָדַף
3 זְמוֹר

fiat amictus facies recedere eos & recedent. Et tu ipse & anni tui non consumentur. Filij seruorum tuorum habitabunt & semen eorum ante te parabitur.

Canticum ascensionum. De profundis uocaui te Domine Domine audi super uocem meam. Erunt aures tuæ attentæ ad uocem deprecatorum meorum. Si iniquitates custodies domine domine quis stabit. Quia apud te propiciatio propterea timeberis. Sustinui dominum sustinuit anima mea & ad uerbum eius expectaui. Anima mea ad Dominum a custodientibus ad matutinum custodientibus ad matutinum. Factus est expectare Israel ad Dominum quoniam apud dominū beneficiā et multiplicata apud eum liberatio. Et ipse liberabit ipsum Israel ab omnibus iniquitatibus eius.

Carmen Dauid, Domine audi orationem meā fac aurire ad deprecationes meas in fide tui responde mihi in iusticia tua. Et non uenies in iudicio cum seruo tuo, qa nō iustus erit ante te omnis uiuēs. Quoniā persecutus est

אוֹיֵב נַפְשִׁי רִדַּף לָאָרֶץ חַיָּתִי
הוֹשִׁיבַנִי בְּמַחֲשַׁכִּים כְּמֵתֵי
עוֹלָם׃ וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי
יָשֹׁתּוֹמֵם לִבִּי/ וְנִרְהֵיתִי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי
בְּכָל פָּעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ׃
פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְאֶרֶץ
עֲיֵפָה לְךָ סֶלָה׃ ס מַהֵר עֲנֵנִי יְהוָה
כָּלְתָה רוּחִי אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם יוֹרְדֵי בוֹר
הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי בְךָ
בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי זוֹ אֵלֶךְ כִּי
אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי׃ הַצִּילֵנִי
מֵאוֹיְבַי יְהוָה אֵלֶיךָ כִּסִּיתִי׃/ לַמְּדֵנִי
לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ כִּי אַתָּה אֱלוֹהַי רוּחֲךָ
טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר/ לְמַעַן שִׁמְךָ
יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְצִדְקָתֶךָ תּוֹצִיא
מִצָּרָה נַפְשִׁי וּבְחַסְדְּךָ
תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל
צֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ׃

inimicus animam meā ſuppreſſit ad terram uitam meam
Fecit ſedere me in tenebroſitatibus ſicut mortuos
mundi. Et deficit ſuper me ſpiritus meus in medio mei
deſolabitur cor meum. Memini dies ab ante, diſſertaui
in omni opere meo in factis manuum tuarum loquar.
Expoſui manus meas ad te anima mea ſicut terra
laſſata ad te iugiter. Acælera reſponde mihi Domine
defecit ſpiritus meus. Non facies occultare faciem tuam
a me & comparatus ſum cum deſcænſoribus foueæ.
Fac audire me in matutino beneficium tuum quia in te
ſperaui fac cognoſcere me uiam hanc ambulabo quia
ad te leuaui animam meam. Fac euadere me
ex inimicis meis Domine ad te fect abſcondi, doce me
facere uoluntatem tuam quia tu Deus meus. Spiritus tuus
bonus deducet me in ſemita recti propter nomen tuum
Domine uiuificabis me in iuſticia tua facies exire
de tribulatione animam meam, & in beneficio tuo
facies eradicare inimicos meos, & feciſti perire omnes
tribulantes animam meam, quia ego ſeruus tuus

tum est, vt decurso spacio premi/
um virtutis expectare concedatur,
quem nominant honorem, quicquid
eius mihi debetur etiam ἐπιπολαιότερον,
vt ait Aristoteles in transnaturalibus
obiter & perfunctorie demonstranti
solumq; posteris ansam prębenti, to/
tum illud Deo nostro regum regi opti
mo maximo acceptum deuoueo, me/
q; omniaq; mea in maiestatis suæ tute-
lam offero tradoq;, cui est laus & glo
ria per infinita sęculorum sęcula. Stut/
gardiæ pridie Idus Sextiles anno.

MDXII.

Vuittembergæ apud Ioseph
um Clugum. Anno
MDXXIX.

tem non inueneris daggessatam de/
beas eandem iudicare raphatam, recor
dare nihilominus in dictionibus
vau literam vocalem quandoqꝫ aper/
te scribi, quandoqꝫ autem eius loco
vel holem vel kibuz notari, potissi/
mum vbi vau est litera ministerialis
seu accidentalis verbi aut nominis, vt
588. in libro. iij. rudimentorum meo
rum, quæ quidem tria volumina si hu
ic opusculo meo coniunxeris, & Bi/
blia hebraicam adhibueris, potes tu
opte ingenio absqꝫ alio prꝫceptore in
virum hebraicꝫ linguæ conscium eua/
dere, ac ferme perfectum, si tantum
quod de prosodia adhuc supereſt, &
meis iam manibus tractatur acceperis,
id quod breui fieri potest, si haud fru-
stra sperauit impressor emptores inue-
nire. Cum igitur adiuuante sancto spi
ritu ex carceribus ad metam ventum

tum

non esse ignorandum statuo vocabu/
la in dictionario meo posita nihil ex/
istimari debere, nisi formas, typos,
exemplaria & ideas nondum singula/
rizatas, ideo nec opus esse punctis in
dictionario, nec vocabula necesse fore
secundum notata illic puncta pronun/
ciari. Deinde memineris velim inte/
gra verba res vel actiones significan/
tia, non dico consignificatiua trito mo
re ternis literis constare, preter admo/
dum pauca, quapropter si abundan-
tiam videris, subtrahere, sin defectum
adde. Sunt itaq; literæ in principio
vel obmutescentes aleph & iod, vel de
ficientes nun lamed iod, in medio ve/
ro aleph iod vau, in fine autem aleph
& he & si qua sit litera geminata, hi
sunt modi quibus tales defectus repa/
rare valebis, vt. 599. Cęterum & hoc
ne obliuiscaris, vt quoties consonan,
tem

ex regionibus quas habitant sibi assu-
mat loquendi moderamen, sed sit
quantacunqꝫ inter eos dicendi diuersi
tas, plane hebraica non discimus, vt
vltra sabation flumen, vbi decem reli-
quas tribus inclusas fabulantur orato-
res nos fore legatos optemus, sed eo
conabimur me auctore hanc sanctam
linguam apprehendere, qꝫ facilius &
lucidius quæ scripta sunt intelligamus
primo in sacratissimarum literarum
contextu, deinde in variorum docto-
rum explanatione, postremo in caba-
læ excelsa contemplatione, in quibus
educari nemo solide poterit, nisi a nu-
trice omnium linguarum hebraica
grammatica. Cuius initia latinis ho-
minibus meo labore faciente primus
ante tradidi per rudimentorum theo-
rian, Nunc autem super ædificaui
per explanationis practicam, Vbi
non

ne vel termino ſententię, tunc cauſa fi/
nalitatis pronunciatur ſægol ante caph
& non ſeua, hunc tibi obſerua cano-
nem cum vniuerſis alijs, reliquum vi/
de.369.

Nunc in calce huius commentari
oli admoneo non ex regulis linguam
conſtare, ſed regulas ex lingua colligi
poſſe. Cum igitur a moribus loquen/
di oriatur linguę idioma, non erit ab/
ſurdum multa eſſe de regulis excipien
da, & ſępe ſunt plura excepta quam
ſub regula contineantur, vſus enim ſo/
lus ipſe magiſter eſt, quem penes, arbi
trium & vis & norma loquendi, vt in
quit Horatius in arte. Et de iudęa ſcri
bit Sanctus Hierony. cap. xxvi. ſuper
Mattheum ꝙ vnaquęqꝫ prouincia &
regio habebat proprietates ſuas, vt ver
naculum loquendi ſonum vitare non
poſſet, Sic hodie quoqꝫ fit, vt Iudæi

ex re

primam vel secundam præteriti, & capitalis litera verbi est vocalis, tunc enim he punctatur per patha & litera capitalis per hatef patha, & cętera suo more, vt cum alias dicatur וְהַעֲבַרְתָּ præponendo vau pronunciamus וְהַעֲבַרְתָּ sic etiam וְהַעֲמַרְתָּ & sic וְהַאֲבַרְתָּ, vt hic & cætera huiusmodi.

צוררי tribulantes, vau cum holem significat præsens פועל quod si esset in statu regiminis faceret numerum pluralem in im, vt צוררים. Sed quia hic regit animam, & sic est in statu regiminis, iccirco secundum canonem a me latum. 557. deponit mem finale, & mutat hirek in zere, hæc sæpe ex me audiuisti, vt mandes firmius atq; fixius memoriæ.

עַבְדֶּךָ caph affixum est, quamuis autem litera ante caph soleat per seua pronunciari, vt Deuter. v. וְעַבְדְּךָ וְאַמָתֶךָ tamen quando est in distinctione vel

incipit a iod, in tertia coniugatione mutatur in vau, sicut in arte nostra de defectiuis legisti. 601.

Vnde vltima punctatur per hirek quia scribitur per iod, nam tertię coniugationis conditio est. vt augeatur per he in prima & per iod in vltima. 594, Idem quoqꝫ he præteriti in hac forma deficit in futuro, vt אוֹרֶיא יוֹרֶיא תּוֹרֶיא quare est verbum defectiuum.

תִּצְמִית facies eradicari, thau ethan futuri, iod indicium tertiæ coniugati/ onis, sicut תַּבְקִיר. 594. reliquum. 453

חַאֲבַרְתְּ feci sti perire, & vau prępositum est conuersiuum, mutatoꝫ tempus præteritum in futurum. 619. ideo interpretabor facies perire. Et he significat tertiam coniugationem, quę litera in principio deberet regulariter punctari per sægol, vt in canone artis nostrę. 594. sed excipitur a regula quando vau conuersiuum præcedit

ges in ventre iod, ni est appendix consueta loco pronominis primę personę, & propter eam deficit he finalis, vt sępe vidisti. Nam primitiuum suum desinit in he, vt חַיָּה חַיִּיתִי, Et quamuis regulariter verba primę coniugationis pronuncient primam syllabam per camez & secundam per patha, tamen excipiuntur a regula quę in he terminantur, quę vtracq; per camez pronunciant vt hic, Istum canonem memoriæ manda, solent autem hoc verbo vtentes crebro he finale abiicere, Gen. iŋ. וַחַיֹל עֹלָם id est, & viuet in ęternum, inde præsens quoq; חַי חַיִים חַיָּה vt Gen. xliŋ. עוֹדִי חַי, id est, adhuc viuit, & nomen seu participium viuens viuus. a. um, & in he animal & in im semper voce plurali et significatione singulari מָוֶת וְחַיִים mors & vita.

תּוֹצִיא facies exire, thau ethan futuri vau signum est q̄ primitiuum suum incipit

cum patha & iod in medio indicant, ni est appendix consueta, reliquum vi disti supra in miserere &. 524.

אֵלֵךְ ambulo, defectiuum quia ei/ us primitiuum incipit non ab חָלַךְ sed a יָלַךְ. 215. ergo aleph est ethan.

תִּנְחֵנִי diducet me, thau ethan, ni 10.
appendix, & deficit he finale primiti/ ui sicut sæpe fieri solet in affixis & ap/ pendicibus, quam literam he in fine si adiunxeris, habebis verbum inte/ grum 316.

מִישׁוֹר recti, mem heemanthi, vau terminatio sicut מְזִמּוֹר מְבֹחוֹר מְגֹרוֹל מִשְׁקּוֹל מִישׁוֹר. Est autem hic iod litera substantialis, quia primiti/ uum suum a iod incipit. 231.

תְּחַיֵּנִי viuificabis me, thau ethan 11
futuri, et punctus seua cum patha se/ quentis syllabę indicant secundam con iugationē daggessatam quod ostendit

אֲשׂוֹחֵחַ loquar, aleph ethan futuri punctatum per patha indicat secundam coniugationem, & heth geminatur, quapropter cum vltima terminetur in heth cum patha, sequitur more consueto ꝙ penultima proferatur per zere, vt תִּבְקַע יִגְלַח יִבַּח posset etiam alias proferri אֲשׂוֹתֵח sicut alibi inuenimus יִגַּלַח יָשׁ בַּח

פִּרַשְׁתִּי exposui, thi terminatio primę præteriti, reliquum. 439.

עֲיֵפָה lassata, he terminatio fœminina, reliquum. 388.

מְהַר accelera, imperatiuus secundę coniugationis. 278.

נִמְשַׁלְתִּי comparatus sum, nun signum est verbi passiui, thi est terminatio consueta primę pręteriti, reliquum. 298.

הַשְׁמִיעֵנִי fac audire me, imperatiuus tertię coniugationis quod he cum

tatur futurum tempus in preteriti significationem, Secundum vero thau significat quartam coniugationem, vt in arte nostra. 596. reliquum. 386.

יִשְׁתּוֹמֵם desolabitur, iod ethan futuri temporis tertię personæ singularis numeri, thau signum est quartę coniugationis vt supra, & deberet precedere sin, sed euphonię causa transuertuntur hę duæ literę secundum canonem latum a me in rudimentorum libro. iij. facię. 567. Quamuis autem alias scribatur per patha in fine, tamen quandoq; inuenitur per zere notatum sicut alia eiusmodi, vt תִּתְגֹּרַל תִּתְקֹרַשׁ & recipit epenthesin vau cum holem sicut יִתּוֹמֵם &c.

מִקֶּרֶם ab ante, mem prepositio de vel ab, vel articulus ablatiui qui sequentem literam fortificat per dagges, vt in arte. 574. reliquum. 462.

חֲגִיתִי diserta ui vt supra.

כְּמֵתֵי sicut mortuos, caph consig/
nificatiuum similitudinis, iod litera
terminalis præcedente zere, quæ facit
terminationem consuetam masculino/
rum nominum in plurali ac in statu re/
giminis, reliquum a מוּת per syncо/
pam, 280. Et declinatur sicut אֵל גֶּבֶר עֵר נֵר עֶרֶשׁ
& cętera huiusmodi.
עוֹלָם mundi. 394. vbi amabo te ad
das etiam hanc significationem nostro
dictionario, nam magistri hebræo/
rum sic loquuntur, vt rabi Moyses
ægyptius in capi. xxv. libri secundi
perplexorum cum nominat mundum
מְחֻדָּשׁ עוֹלָם id est mundum no
uatum hoc est creatum.
4 וַתֵּתְּ עֲטֵת defecit scilicet syncopi/
zando, primum thau ethan significat
tertiam personam generis fœminini,
quia suppositum nomen spiritus he/
braice est generis fœminini. Et quia
pręcedit vau conuersiuum, iccirco mu
tatur

per vau esse scribendum, reliquum 59.

יִצְדָּק iustus erit, iod ethan futuri, reliquum. 446. quod non vt illic significat iustificare, sed potius neutraliter significat iustum esse, quod velim dictionario nostro adiungas. 2

חֵרִשְׁתִּנִּי fecit sedere me, he cum epenthesi iod in medio signum est tertiæ coniugationis, vau signum est ꝙ primitiuum suum incipit a iod, supra enim audisti ꝙ verba a iod incipientia faciendo tertiam coniugationem mutant iod in vau & holem, ni est appendix consueta loco affixi primæ personæ, reliquum. 229. 3

מַחֲשַׁכִּים tenebrositatibus, mem primum heemanthi significans denominatiuum ab altero nomine deriuatum, mem finale cum iod est terminatio pluralis numeri masculini generis, reliquum. 197.

& iod in medio significant tertiam coniugationem, quę tamen hic non est transitiua in tertium, quia non habet primam coniugationem, sed tertia coniugatio hic deriuatur a nomine. 44. Et talia verba secundum Priscianum in libro de duodecim carminibus dicuntur verba denominatiua, Quod cognoscitur inquit ex ipsa significatione & rerum natura, non enim possumus dicere auro. as. are. nisi prius fuerit aurum, hæc ille. Ita nos hic non possumus haurire vocem nisi prius fuerit auris, cæterum he finale est paragoge frequentata in imperatiuo.

בְּאֱמוּנָתֶךָ in fide tui, caph affixum thau ex he finali fęminini generis commutatum propter affixum, vt supra, beth prępositio, vox kibuz indicat nomen esse deriuatum a verbo præsentis temporis actiue passiuo, quod tamen in scholijs & massora notatur

per

אֲגַלֶּה יִגְלֶה תִּגְלֶה vt in rudimentis noſtris. 604. ita in hoc loco, אֶבְרֶה יִפְרֶה

VII

Incipit pſalmus iuxta eccleſiam tam græcam quam latinam centeſimus quadrageſimus ſecundus, ad ſupputationem autem hebræorum centeſimus quadrageſimus tertius, quem S. Athanaſius in libro prænominato aptiſſimum vult eſſe ad deprecandum, ſi (vt verbis ſuis vtar) δεκθῆναι © προσεύχεσθαι θέλῃς quod recte intelligetur quando apud S. Paulum hoc ipſum quod ſcribit prima ad Timot. ij. Δεήσεις προσευχὰς ἔντευξεις ἐυ χαρισίας quid ſit proprie atq; ſolide cognoſcitur, circa cuius expoſitionem iſti magni magiſtri ex profeſſo verſari debent.

תַּאֲזִינָה id eſt facaurire hoc eſt audire, vt Virgili. in. iij. Aenei. Vocem q; his auribus hauſit, quaſi haurire vocem, eſſet aurire, vnde he in principio

L & iod

& hoc ostendit punctus dagges qui in ventre iod reperitur, qui aliquem ante se defectum solet portendere, aliter non concordaret regulis grammaticę. Massora hic notat bis inueniri per camez & ter per patha, tu ipse cogitabis.

הַרְבֵּה multiplicata nomen ab infini iuo tertię coniugationis deriuatum quod primum he significat, reliquum 482.

עִמּוֹ cum eo, vau affixum, reliquum. 6.6.

פְּרוּת liberatio, nomen verbale, loco he primitiui, thau litera terminalis, reliquum. 418. & declinatur in plurali פְּרִיּוֹת sicut alia nomina sibi similia, vt עֲרוּת עֲרִיּוֹת גְּרוּת גְּרִיּוֹת venit a verbo פָּרָה quod more verborum in he desinentium in futuro terminatur per segol, vt in plurimum, sicut אָגְלָה יִגְלֶה

eius passiuum. נוֹחַל Et tertia coniuga/
tio הִנְחַל & futurum אִנְחַל תִּנְחַל יִנְחַל
imperatiuus הִנְחַל reliquum. 213.

מִשְׁמְרִים a custodientibus, mem est
præpositio a vel de, iod & mem fina/
les sunt terminatio masculini, numeri
pluralis & vox holem interposita sig/
nificat præsens tempus actiui verbi, vt
denomina & participia eadem forma
reliquum. 524.

לַבֹּקֶר ad matutinum, lamed articu/
lus qui etiam ad significat, reliquum
significat mane & nunc matutinum,
nam declinatur etiam in im, vt Isaiæ.
xxxiij. vide in rudimentis. 89.

יָחֵל factus est expectare. 213. mul
ti grammaticorum dicunt hic deficere
vnam syllabam in principio. Credunt
enim cp sit quartæ coniugationis &
scribatur hic per aphæresin siue per
defectum he & thau cum hirek
quæ signant quartam coniugationem
& hoc

melius explanatum & causam erroris translationum, inuenies in rudimentis meis facie. 225.

קִוִּיתִי sustinui, thi est terminatio præteriti primę personę, epenthesis iod designat cp verbum primitiuum terminatur in he & secundum morem coniugandi in talibus mutatur he in iod, vau habet punctum dagges in ventre non cp pronuncietur sicut surek sed vt fortificetur vau consonans, sicut si esset f digamma æolicum, & hoc est signum coniugationis secundę quę nominatur coniugatio dagessata, vt שָׁאַר reliquum, 464,

תִּיחַלְתִּי expectaui, thi terminatio consueta primę pręteriti, vau epenthesis loco iod & he significat tertiam coniugationem, in qua verba a iod incipientia mutant iod in vau pręponentes he literam tertię coniugationis, vt יָהַל

eius

meri, licet propter patha præcedens quod facit ai designetur nomen esse p'uralis numeri, Epenthesis vau est verbi prȩsentis actiuæ passiui, vt מַעֲרִיכִי quod in statu regiminis seu affixorum mutat camez in seua, vt בְּרוּךְ יְהוָה, id est benedictus Domini.

מַסְכֵּיהָ propiciatio, he primum articulus & he vltimum terminatio fȩminina. Epenthesis iod quasi a verbis tertię coniugationis, vt שְׁנִיתָה נִגְרְנָה & sic de aliis, reliquum. 357.

תִּוָּרֵא timeberis thau ethan est per dagges punctatum, vt significet defectum nun passiui, Est enim hic verbum passiuum a verbo יָרֵא, id est, timuit, cuius passiuum præteritum נוֹרָא נוֹרְאֹתֵי נוֹרָאתָ. Et futurum passiuum אִוָּרֵא יִוָּרֵא תִּוָּרֵא, id est, timebor timebitur timeberis & cætera, quæ vide in arte nostra. 606. locum hunc meli-

cti, quod fit coniugando verba in he terminantia tam actiuę quam passiuę etiam in coniugatione graui, vt mutent he in iod in præterito scilicet in prima & secunda persona vtriusqȝ numeri & vtriusqȝ generis. Similiter in futuro scilicet in secunda & tertia persona pluralis numeri fœminini generis. Et hoc tibi pro singulari canone notabis, & ponitur hic secundū alloteta generis, vt in simili. 614. sicut sequens.

2 קְשֹׁבְנוֹת attentæ oth finale est terminatio fęminina pluralis numeri & vau epenthesis verbi adiectiui, cuius actio iam perficitur, quod ego actiuæ passiuum sæpe nominaui, vide in rudimentis meis. 588. reliquum. 479.

תְּהִנֵּנִי deprecatorium meorum 193. thau litera heemanthi significans a verbo deriuatum, iod finale affixum primę personæ singularis numeri,

r lis numeri, reliquum iuncta termina li he litera quę in oth declinat reperies. 391.

מִמַּעֲמַקִּים de profundis, mem primum est prępositio ab vel de, mem secundum est litera heemanthi significans nomen deriuatum a verbo, iod & mem finale quę faciunt im, significant pluralem numerum masculini generis in statu absoluto, vt in arte reliquum vide. 396.

קְרָאתִיךָ inuocaui te, caph finale est affixum, thau & iod quod sonat thi est terminatio pręteriti temporis primæ persone numeri singularis, vt in arte mea libro. iij. rudimentorum, reliquum. 475.

תְּהִיֶינָה erunt, thau ethan futuri, na terminatio secundę & tertię personę pluralis numeri fœmi. generis, vltima iod loco he literę finalis verbi perfecti.

VI

Aggrediamur psalmum centesi/
mum tricesimum iuxta hebræos, & se
cundum septuaginta, 129. qui vnus est
ex canticis graduum vt titulus præ/
monstrat, de quibus gradibus ad Mar
cellinum Sanct. Athanasius sic scribit
ἀναβαίνοντα σαυτὸν ἀιδάμη ταις πράξεσιν, ὥσ=
τε λέγειν, τοῖς μὲν ὄπιθεν ἐπιλανθάνομαι
τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνομαι, ἔχεις καθ' ἕκασ=
την προκοπὴν εἰς τὸ λέγειν τὰς δεκαπέντε τῶν
ἀναβαθμῶν ᾠδάς, id est, ascendentem te
ipsum senseris operibus quasi dicas,
quæ retro sunt obliuiscor, quæ ante in/
tendo, habes singularem fœlicitatis
progressum ad dicendum quindecim
graduum carmina, Ponit autem idem
Athanasius specialiter hunc psalmum
inter duodecim qui faciunt ad prospe
re contingentia, vt ipse ait ἐν τυχίᾳ μόνῃ.

המעלות ascensionum, he articu/
lus, mem hecmanthi signum nominis
verbalis, oth terminatio fœminina plu
ralis

יִשְׁכְּנוּ habitabunt iod ethan, vau plurale, holem secunda terminatio futuri, vt יִפְעָלוּ. 589. in parua charta, reliquum vide. 519.

וְזַרְעָם & semen eorum, vau coniunctio mem finale est affixum tertię personę pluralis numeri masculini generis, reliquum. 157.

לְפָנֶיךָ ante te, Non enim terminatur in im sicut supra, sed deponit mem post iod, propter affixum in statu regiminis. Est enim caph affixum, & non scribitur apud hebræos in æternum vel in sęculum, sed ante te vel ad faciem siue facies tuas, quod S. Hieronymus consyderauit qui sic interpretatur, ante faciem tuam perseuerabit.

יִכּוֹן parabitur, iod ethan, caph daggessatur propter defectum nun passiui, quod ipsum præcedere deberet quasi יִכָּנֵן reliquum. 237.

כֻּלָּם omnes ipſi vidiſti ſupra

תְּהַלֵּכְנָה facies recedere vel abire, thau ethan futuri, iod ſignificat tertiam coniugationem, mem finale eſt affixum pluralis numeri tertię perſonę, reliquum. 574. exponitur autem eleganter facies recedere, id eſt, mutabis.

יַהֲלֹכוּ recedent vel abibunt, iod ethan futuri, holem vox eſt actiua primę coniugationis. 538. in parua charta, vau pluralis numeri nota reliquum vt ſupra.

יִתַּמּוּ conſumentur, iod ethan futuri, thau daggeſſatur propter defectum nun paſſiui, mem daggeſſatur propter defectum alterius mem, quod præcedere deberet, eſt enim verbum cuius integrum geminat mem ſcilicet תמם conſumpſit. 539. vau terminatio pluralis.

יִשְׁבְּנוּ

teriora. Nos autem consequenter legimus tu Domine, quod obeliſco eſt perimendum, quia ſeptuaginta interpretes in gręco addiderunt, cum non ſit de textu, quare miror Nicolaum de Lyra in literali ſenſu laborantem hoc non vidiſſe, cum exponit. Initio tu Domine terram fundaſti, id eſt tu Domine Iheſu Chriſte, hæc ille.

יסדת fundaſti, thau cum camez eſt terminatio ſecundę pręteriti, reliquum. 21. de hoc eſt diſputatio magiſtrorum hebręorum Hillel & Semai inter cœlum & terram quid prius & quid poſterius vel potius quid omnium primum factum ſit, & altero dicente cœlum, quia in principio creauit Deus cœlum & terram, Altero autem terram quia hic ſcribitur ab initio terram fundaſti poſtea eos concordat Thauhuma, tu vero cogita.

 הַשָּׁלֵם

præteritum sic coniugatur אָמַר
אָמַרְתִּי אָמַרְתָּ אָמַרְתְּ אָמַרְתִּ
אָמַר אָמְרָה אָמַרְנוּ אָמַרְתֶּם אָמַרְתֶּן אָמְרוּ sed futurū sic
אֹמַר אֹמְרִי תֹּאמַר תֹּאמְרִי נֹאמַר תֹּאמְרוּ תֹּאמַרְנָה יֹאמַר תֹּאמַר יֹאמְרוּ יֹאמַרְנָה & in fine quandoq; per zere vel
segol. אֱלֹהַי Deus meus, iod finale
affixum, & reliquum. 53.

תְּעַלְּגֵנִי consumes me, thau ethan
futuri, ni appendix consueta loco af-
fixi pronominis primæ personæ, defi-
cit he finale verbi, ergo primitiuum
eius vide. 392.

חֲצִי dimidio. 188. שְׁנוֹתֶיךָ an-
ni tui & est annus in plurali commu-
nis generis, nam in singulari habet
שָׁנָה & in plurali שָׁנִים vel שָׁנוֹת. 553.
caph finale affixum iod abundat sicut
sæpe alias.

לִפְנֵי ante. 430. quando est in sta
tu absoluto vt hic, ita enim lamed sig-
nificat ad, & פְּנֵי facies in plurali scili-
cet in statu regiminis & addito im
in statu absoluto vt sit im, pluralis nu-
meri & sic significat ad ante siue ad an-
teri-

tiam personam, sed in scholijs notatur hirek, & ita heth debet punctari per hirek, quod est hic vnum singulare ac notabile valde, quare non virtutem suam sed virtutem meam exponendum est secundum grammaticam proprietatem, & sic interpretatur quoq; sanctus Hieronymus in hebraica veritate afflixit in via fortitudinem meam. Ex hoc & ex infinitis alijs locis conijcio septuaginta interpretes non habuisse bibliam punctatam, qui sunt interpretati ἐμ ὁδῷ ἰσχυος αὐτοῦ quos lectio ecclesię sequitur, reliquum. 257.

קִצַּר abbreuiauit, & est etiam verbum secundę coniugationis. 475.

אֹמַר dicam, aleph litera ethan futuri, & holem designat vau epenthesin, quę quandoq; scribitur & quandoq; non scribitur, suppletq; locum alterius aleph. Nam perfectum eius

lem, holem vox infinitiui, reliquum. 369. vbi addas q̃ rabi Dauid Kimhi scribit in libro de radicibus hoc verbum & cultum diuinum & cultum terræ significare.

אֶת יְהוָה ipsum tetragrammaton, hoc est Deum ineffabilem, quatuor notis designatum אֵת articulus, cuius significationem vide. 71. reliquum potes contemplari ex libris nostris de verbo mirifico.

עִנָּה afflixit, verbum est secundę coniugationis daggessatæ, & scribitur hic camez magnum in fine, cum alias eadem coniugatio punctetur regulariter per camez paruum id est per zere in vltima, vt פִּקֵּר. 593. significationem huius verbi inuenies. 399.

כֹּחִי virtutem meam, & verum quidem est q̃ affixum scribitur per vau, quod regulariter significaret tertiam

sic habet in infinitiuo, vide. 595. significationem verbi habes. 365.

בְּהִקָּבֵץ in congregando, beth litera bachlem infinitiui, he est signum passiuum infinitiui dagges punctus in koph denotat defectum literę passiuę nun, alias enim diceremus הִנָּקְבֵץ sed deponitur nun, & eius loco sequenti literę additur dagges, & significat in congregari, perfectum eius quęre. 462

יַחְדָּו simul, vltima terminatio pronunciatur sicut diphthongus gręca αυ, quasi per digamma ęolicum, non vt au sed vt af. 212.

מַמְלְכוֹת regna, mem primum litera est heemanthi, oth finale nominis fęminini gnis pluralis numeri terminatio est, reliquum. 286. Non enim potest hoc nomen reges significare, simile ponitur. iij. Re. x. Non est factum tale opus in vniuersis regnis.

לַעֲבֹר ad colendum, lamed bach/

psalmo in uerbo צַדִּיקִים reliquum vide in rudimentis faci. 62.

לְפַתֵּחַ ad aperiendum, lamed litera bachlem gerundij ab infinitiuo consimili, & sic solent desinentia in gutturales heth & ain literas pronunciari, vel per oa vt superius, vel per ea, vt hic ad exemplum יָרַע quod in infinitiuo habet יְרוֹעַ vel יֵרַעַ vel etiam quando cum רַעַה quod nota, reliquum quære. 442.

הַמִּיתַת mortalitatis, thau in principio est litera hecmāthi nominis denominatiui siue verbalis, & he finale generis fœminini terminatio est reliquū. 230. Et ideo genitiui casus, quia regitur a nomine antecedente quod non im vt in statu absoluto, sed in e vt in statu regiminis terminatur.

לְסַפֵּר ad enarrandum, lamed litera bachlem gerundij, dagges in pe significat secundam coniugationem, quę sic

לִשְׁמֹעַ ad audiendum lamed litera bachlem gerundiui, holem est vox infinitiui a quo gerundiū. Consueruēt autem gutturales heth & ain uoce patha sonare, quod tibi obserua pro canone ut לִנְטֹעַ נָבוֹעַ נָגוֹעַ נָסוֹעַ &c, אֲנָקָה gemitum in singulari numero thau litera terminalis loco he aspirationis, in quam propter regimen genitiui transmutatur. ut in arte iuxta canonem. מ. ס. reliquum. 16.

סִיר uincti epenthesis iod est terminatio nominis ea forma desinentis, & ideo dageſſatur samech, Canon. Nomen cuius litera penultima est iod cū hirek & prima punctatur per patha pronunciationem medię consonantis signat per dagges, ut exempli gratia אַבִּיר בַּבִּיר אַמִּיץ אַדִּיר פַּטִּישׁ שַׁלִּיט לַפִּיד סַפִּיר בַּשִּׁיל צַדִּיק quod tibi monstraui liquidius supra in secundo

K psal.

שָׁם מַיִם id est illic sunt aquę, eo ꝙ sit firmamentum in medio aquarum, quod diuidit aquas ab aquis Gene. i.

חִבְּרִיט aspexit. he & iod significant coniugationem tertiam. sed non est transitiuum in tertium quia non habet primam coniugationem, & secunda coniugatio est absoluta uel transitiua in primum. & ideo hic non significat facio facere Canon Quando uerbum habet primam coniugationem transitiuam, tunc secunda coniugatio est transitiua in secundum. & tertia transitiua in tertium. Si autem non habeat primam coniugationem, aut prima coniugatio sit in transitiua tunc secunda est transitiua in primum, & tertia transitiua in secundum. Sic intelliges canonem a me latum in li. iij. rudimentorū fatie. 585. beth habet punctum dagges, qui denotat defectum antecedentis literæ, quære igitur inter literas defectiuas in principio & inuenies nun. 302. uerbum secundæ coniugationis

positio. mem secundum est heemanthi significans nomen a uerbo deriuari, & componitur nomen in statu absoluto tunc recipit camez sed in statu regiminis ut hic recipit pro camez seua, & hunc canonem uidisti in arte rudimentorum nostrorum 585.

קְדֹשׁוֹ sancti sui scilicet qui est sanctus sanctorum. vau affixum, reliquum .463. & in statu absoluto punctatur prima per holem & secunda per segol ut שֹׁרֶשׁ חֹרֶשׁ sed in statu regiminis ut hic propter affixum mutatur holem in hateph camez & segol in seua. 19

שָׁמַיִם cœli, & est semper pluralis uocis, & nunq̄ reperitur pronunciari singulariter, propter aquas quæ supra & infra sunt, scripsit enim literatissimus Ioseph Kimhi pater duorum illustrium grammaticorum Dauidis & Moseos quod cœli sic dicti sunt quasi שֵׁם

mentorum libro primo fatie. 10. &. 11 reli/
quum. 33 quod pluraliter in ſtatu abſolu/
to terminatur in im, & in ſtatu regiminis
ac affixorum in e.

16 חַשַּׁרְעַר heremitæ uel deſolati he articu
lus. reliquum. 405. & eſt ſingularis nume
ri, licet poſtea ſequatur preces eorum.

18 הִבַּתַּב ſcribetur, thau primum ethan
futuri dagges in uentre. caph ſignificat
defectum nun literæ paſſiui. quæ præce/
dere deberet, ut in arte. 592. reliquum 258
Et eſt thau hic nota ethan fœminini gene
ris, ergo ſignificat tertiam perſonam &
non ſecundam. propter ſequentem dicti
onem quam reperies. 146.

אַחֲרִין poſterum. on eſt terminatio no
minis deriuatiui, reliquum. 46.

18 הִשְׁקִית fecit proſpicere, he & iod mo/
re ſolito ſignificant tertiam coniugatio/
nem cum ſuo modo ſignificandi, reliquū.
531,

מֵאֲרוֹם de alto. mem primum eſt pre
poſitio

uum in secundum. 489. coniugatur .593.

מוּעָר . i. statificatum, a verbo tertię coniugationis uerbi primitiui יָעַר .217. quod in tertia coniugatione secundum morem incipientium a iod ipsum iod trāſ mutat in vau, & pręponit he consuetam literam capitalem eiusdem coniugationis cuius præsens indicatiui pro he assumit mem in principio, de quo uide. 607.

רָצוּ uoluerunt, per defectum he finalis / more consueto. 497.

עֲבָרֶיךָ operarij tui, caph affixum, iod litera terminalis pluralis numeri in statu regiminis, nam in statu absoluto pluralis terminaretur in im ut supra, reliquum. 369.

אַבְנֶיהָ lapides eius, he finalis est relati/ uum generis fœminini & affixum, quia punctatur per camez . quod pro canone obseruabis, simile quando in uentre he ponitur punctus qui dicitur mappik. qui similiter ostendit he esse relatiuum. quod tu pariter pro canone notabis. ut in rudi /

mentorum

personę epenthesis iod significat tertiam coniugationem, appendix nun significat affixum consuetum pronominis primiti/ui primæ personæ reliquum. ֗ı.

אִיבַשׁ exaresçam, aleph ethan futuri, reliquum ut supra. 209.

לְעוֹלָם in æternum, lamed articulus, reliquum. 394. & vau abundat cata epenthesin.

תֵּשֵׁב sedebis thau ethan futuri, reliquũ est uerbum defectiuum hic, deficit enim litera in principio iod. 229. unde coniugatur sicut יָרַע. 600.

תָּקוּם exurges, thau ethan futuri, reliquum. 465. uerbum defectiuum in medio. Et prima litera futuri punctatur per camez, sicut cætera quibus vau deficit in medio ut אָשׁוּב יָשׁוּב תָּשׁוּב sic etiam אָקוּם יָקוּם תָּקוּם נָקוּם Nam in præterito coniugatum reperimus קָם קָמְתָּ קָמְתִּי

תְּרַחֵם misereberis. thau ethan futuri, reliquum secundæ coniugationis transiti/uum

cedens facit ditphongum ai ut sæpe audi
uisti. Iccirco demonstrat dictionem ipsã
cui seruit hoc loco esse pluralis numeri,
secundum autem iod interpositum succe/
dit loco he in uerbis in he desinentibus,
præsertim in præsenti adiectiuo quod
ego uoco actiuę passiuum, sicut uidisti in
psalmo superiore secundo in uerbo
נְשַׁרְתִּי & vau ipsum significat præsens tem
pus, & cũ quis regulariter ita scribendum
sit, tamen in libris orthographatis & sili/
cet dicere grãmaticatis apponitur in hoc
loco Massorah id est scholion siue notabi
le commentariolum hoc verbo chaldaico
לִיתְיָ quod significat in hoc loco non esse
scribendum per vau & surek, sed per ki/
buz scalare trium punctorum sic
שְׁקִיתִי Quando igitur epentheſin iod reducis
in he, tunc habes eius primitiuum. 531.

וַתַּשְׁלִכֵנִי & feciſti proꝛcere me. 10
vau consignificatiuum conuersiuum
temporis thau ethan futuri secundæ
personæ

Nisi animal cui insidebam, hebraice sic, nisi bestia quod ego uectus in ea. i. super ea hanc significationem adde quoq; dicti nario nostro ibi. 73

וְנִשְׁבְּעוּ iurauerunt, nun significat uocē passiuam, reliquum 506. Et sicut apud latinos quædam uerba sunt uoce passiua, significatione uero uel actiua uel neutra ut docet Pris. libro viij. ad exemplum uidelicet loquor & præcor, Ita & apud hebræos) est enim canon grammaticorum hebræorum, q; sicut inueniuntur uerba actiuæ uocis sine suo passiuo ita reperiuntur uerba passiuæ uocis absq; suo actiuo inter quæ quidem præsens etiam uerbum enumerant, Sicut enim non dicimus יִתַּר נוֹתַרְתְּ יִתַּרְתָּ & tamen dicimus ita etiam non dicimus שְׁבַע שְׁבַעְתָּ Sed dicimus recte וְנִשְׁבַּעְתָּ וְנִשְׁבַּע id est iurauit iurauisti,

שִׁפְחָתִי potata mei, iod finale est affixum singularis numeri, & quia patha præcedens

ris gutturalibus, tunc punctatur vau per patha, excepta prima persona inchoata per aleph, nam tunc mutat patha in camez ut deutero. i. Tulicp de tribubus vestris uiros sapientes &c.

בְּצִפּוֹר sicut uolucres, caph consignifi, catiuum consuetum, reliquum. 457.

בּוֹדֵד solitarius quasi a uerbo presentis tẽporis propter epẽthesin vau & holẽ. 74.

חֵרְפוּנִי exprobrauerunt mihi, ni appendix pronomen primitiuum primę personæ more solito, vau terminatio uerbi pluralis, reliquum. 193.

מְהוֹלְלַי stultificatores mei, scilicet infatuantes me, mem heemanthi nomen significat uerbale, & epenthesis vau cum holem significat tempus præsens, & iod cum patha præcedente affixum singulare cum pluralitate nominis ipsius, sicut superius sæpe audiuisti.

בִּי super me, nam beth litera quancp etiam significat super. ut Nehemiæ. ñ.

רַבְּתָה adhæsit, he litera terminalis ter/
tiæ præteriti fœminini generis, reliquum
118.
רַמִּיתִי similis fui, epenthesis iod loco
he secundum formam coniugandi uerba
in he desinentia, & terminatio thi prima
persona præteriti singularis, reliquum ter
minatum in he uide in dictionario. 128.
לְקָאַת pelecano, lamed articulus, dati-
ui, reliquum. 460. rabi Salamon dicit ge-
neraliter ק sit nomen auis.
מִרְבָּר deserti. 118.
חַרְבוֹת siccitatum. rabi Salomon expo
nit uastitudinum siue desertorum, uide
dictionarium nostrum. 190. שָׁקַרְתִּי nigi
laui. 531.
וָאֶהְיֶה & fui, vau coniunctio conuersi/
ua, aleph ethan futuri, reliquum. 137.
& pūctatur vau per camez propter aleph
sequens quod alias per patha punctare/
tur, Canon. Quando vau præponitur uer
bis futuri temporis quæ incipiunt a lite/
ris

כַּעֲשָׂב sicut herba, caph consignificati/
uum similitudinis. 617. reliquum. 412

וַיִּבַּשׁ & exaruit. vau consignificati/
uum coniunctionis & conuersiuum tem/
poris. Nam conuertit futurum in præteri
tum in hoc loco, iod est litera ethan futu/
ri tertię personę singularis numeri, & dag
gessatur quasi debeat geminari. Nam pri
mitiuum perfectum a iod incipit. 209.

שָׁכַחְתִּי oblitus sum, terminatio thi sig/
uificat primã præteriti, reliquum. 518.

מֵאֲכֹל commedere, mem litera bach/
lem nota gerundij, quod consueuit pro in
finitiuo usurpari, ut 589. in magna charta
quod et holem finalis uox indicat, reliquũ
52. לַחְמִי panem meum, iod affixum
reliquum 268 ubi uarium eius significatũ
est.

מִקּוֹל a uoce, mem articulus ablatiui
seu prępositio a uel ab, fortificans per dag
ges sequentem consonantem ut in arte 574
reliquum. 464.

toſtum et aridum ſecundum rabi Salomonem hic. quod uelis noſtro dictionario adiungere. 191

4 הִכָּה percuſſum eſt, prima ſyllaba he & vau ſurek ſignificant verbum eſſe paſſiuæ uocis cuius agens non exprimitur tertiæ coniugationis, & cuius ea forma frequentius contigat per hateph camez quod & holem ſonat, tamen ſæpe etiam reperitur coniugari per vau cū ſurek ſecūdum rabi Moſe Kimhí in ſuo introductorio ut hic cernis quod adde ad artem noſtram .596. quia uero non ſubperſunt adhuc niſi duę literę & ad integritatem uerbi perfecti requiritur tertia, ideo ſcribitur punctus dagges in uentre caph, ut oſtendat defectum unuis literæ ante ſe, quam quære in tribus literís defectiuis & reperies nun. 323 Et non poteſt eſſe uerbum primæ perſonæ ſicut in eccleſia legimus quod & S. Hieronymus atteſtatur in hebraica ueritate.

בְּעֶשֶׂב

affixi consueta, reliquum deficit in finali he ut sit uerbum perfectum tribus literis substantialibus .398.

בָּלָה defecerunt 244. 3

בְּעֶשֶׁן apud quosdam et maxime apud septuaginta interprætes & iuxta nostram translationem pręponitur caph similitudinis, sed in multis & his quidem antiquissimis libris præponitur beth. i. in, nostrę autem lectioni magis conuenit, ut sit caph i. sicut, reliquum scilicet fumus quære 412

כְּמִרְקַח sicut cremium, caph similitudinis mem heemanthi significat nomen a uerbo deriuatum & iod facile mutatur in vau præsertim in verbis incipientibus a iod ut supra ostensum est, cꝫobrem eius primitiuum quærendum est in litera iod. 222.

נִחֲרָה extosta sunt, scilicet ossa mea, nun litera passiuæ significationis. vau finale pluralis numerus, sic deficit tertia litera scilicet he finalis iuxta consuetudinem uerborum in he desinentium Significat autẽ

deficere, quam inter tres literas in princi/
pio defectiuas superius positas quære, Et
reperies in rudimentis .319. Et in prima
cõiugatione sic cõiugatur נָטָה נָטִיתָ נָטִיתִי
נָטִינוּ נָטִיתֶם נָטִיתֶן inde uerbum hiphil
tertiæ cõiugationis הִטָּה הִטִּיתָ הִטִּיתִי הִטִּינוּ
הִטִּיתֶם הִטִּיתֶן הִטִּיתֶן Impera/
tiuus הַטֵּה הַטִּי הַטִּינָה Cætera forma-
bis ut in rudimentis nostris הַגְלָה facie.
605.

אָזְנְךָ aurem tuam. caph affixum reli/
quum .44. Et nomen heteroclitum, uide
in arte nostra, 559. uide etiam ף hatef ca/
mez & holem in pronunciando æquipa/
rantur rudimentorum fatie .10.

אֶקְרָא uocabo aleph ethan futuri, reli/
quum .475. et deest relatiuum antecedens
ut alias sæpe, coniugationem eius inueni/
es in rudimentis inter defectiua .603.

מַהֵר accelera .278. imperatiuus iuxta
formam secundæ coniugationis.

עֲנֵנִי responde mihi, appendix ni loco
affixi

bum. שִׂיחוֹ eloquium suum, iod loco vau in medio, ו, vau finale affixum.

שִׁמְעָה audi imperatiuus pronunciatus cata paragogen he finalis literæ. Et ergo punctatur prima per hirek, Cum sine paragoge haberet seua, Canon. Imperatiuus uerbi in patha desinentis quando recipit in fine paragogen he. tunc pronunciatur sæpe per hirek in prima ut שִׁלְחָה id est mitte, gene. xliij. Mitte puerum mecum. Sic etiam hic.

שַׁוְעָתִי clamor meus, iod affixum & propterea mutatur he in thau, reliquum 512. Et hic non est uerbum, quia accentus cadit in ultimam, & vau coniunctio non est conuersiua, hinc est quod sequitur uerbum appositum ubi thau ethan significat tertiam fœminini.

תַּסֵּה fac declinare. he primum significat tertiam coniugationem. dagges in uentre teth, significat uerbum defectiuum, ostendit enim aliq̄ ante se literã substantialẽ

יַעֲלֶה ascendent, iod ethan futuri & punctatur per patha, quia litera prima substantialis est uocalis, Canon. Quando litera prima est gutturalis אחהע tunc præ positæ literæ ethan patha suscipiunt, ut אֲעֲלֶה יַעֲלֶה תַּעֲלֶה

פְּרִים uituli, uide. 434.

Sequitur psalmus centesimus secundus.

לְעָנִי pauperis, lamed in titulorum inscriptionibus est articulus genitiui. 575, reliquum mutans he finale in iod. 399.

כִּי quando. 240. hanc significationem adde eo in loco ad nostrum dictionarium Significat enim non solum cp. sed etiam quando siquando uel cum. Leuit. xxiij. Cum ingressi fueritis terram,

יִעְטֹף deficiet uel syncopizabit hoc est si latine dici posset quando futurus erat deficere. 386. & est tertia terminatio primæ coniugationis. לִפְנֵי coram. 616.

יִשְׁפֹּךְ fundet 529. sicut præcedens uerbum

passiuum, quia in distinctione habet ac/
centum in penultima,

תִּבְזֶה spernes, thau ethan futuri, reli/
quum. 78. הֲטִיבָה fac placere. est uer/
bū graue tertię coniugationis assumens
prothesin he cum zere, & in ultima iod
cum hirek, & deficit prima litera iod quia
eius primitiuum non est טיב sed potius
יָטַב inter defectiua coniugandum, sic
חֵיטִיב חֵיטַבְתָּ uel sic חֵיטִיב חֵיטַבְתָּ in futuro
חֵיטַב חֵיטִיבִי in imperatiuo אֵיטַב יֵיטַב
uel sine iod in principio ut sit defectiuū
& abundat hic paragoge he.

בְּרֵ֫צוֹנְךָ in placito tuo. beth prępositio
caph affixum, reliquum nomen uerbale a
uerbo quod quęre. 97 אֶת צִיּוֹן ipsam sion
præponitur articulus quartus accusatiuo.
reliquum nomen proprium.

תִּבְנֶה ædificabis, & coniugatur in fu/
turo inter defectiua sicut גָּלָה. 604. signifi/
cat ionem eius uide. 85. חוֹמוֹת muros.
177. בָּלִיל holocaustum. quære. 242.

 וַעֲלוֹת

Nam grece a cremando atq; comburendo toto simul dicitur. & scribitur cum aspiratione. Sed hebraice ab ascendendo sine asperation. Scribitur autem holocautum per s, holocautoma uero sine s non holocaustoma ad hebræos x.

תִּרְצֶה uoles, thau ethan futuri secundę personę uel posset esse thau tertię personę fœminini generis & suppositum עוֹלָה eiusdem generis ac si esset sensus holocaustum non placebit.

וּבְחֵי אֱלֹהִים sacrificia dei. Est enim וּבְחֵי pluralis numeri & in statu regiminis cum post se regat elohim Iccirco non terminatur in im, sed in e, ut in arte rudimẽtorum meorum. ס׳ז.

נִשְׁבָּרַת fracta. nun signum passiui. he finalis declinatio fœminina. Est autem nomen potius q̃ uerbum, quia habet accentum in ultima, sed in psalmo xxxiiii, unum ex his non conteretur. pro fractũ est, grammatici hebræi dicant esse uerbũ

passiuum

deprehendis errorem legentium qui fer/
me communis apud nos est cum decantat
versum eum hoc modo, quam si uolu/
isses sacrificium dedissem.ubi distinctio/
nem & pausam fatiunt,& secundo incho,
ant sensum alterum canentes sic. Vtiq;
holocaustis non delectaberis,Cum tantū
particula utiq; debet uerbo cohærere præ,
cedenti, ut sit sensus dedissem utiq;,si saltē
septuaginta uolumus ut conamur imitari,
id est potui dare sicut Virgi.in iiii. Huic
uni forsan potui succumbere culpę.i. suc/
cumberem Sed hebraica ueritas aliter le,
git & certe sic. Quia non cupies sacrifici/
um, & dabo uel daturus sum i. potero da
re scilicet non occisione uitulorum, quam
recusas sed gemitu & corde cōtrito, quod
elegisti,quarę sequitur.

עוֹלָה holocaustum,391.alludit græ,
cum hebraico quo ad uocem, non au/
tem quo ad significandi proprietatem.
Nam

lis cata pararogen abundat. Dagges punctus in uentre thau ostendit aliquam literam ante se deficere. Et si quæras ex tribus capitalibus defectiuis, inuenies nun 342 Septuagínta uero interprætes græce transtulerunt in præterito perfecto indicatiui quem ἀοριστον nominant sic ἔδωκα ἄν. Priscianus autem grammaticus in libro .18. de constructione uerbi subiunctiui tractans quomodo græci particulam ἄν uerbis indicatiui optatiui & coniūctiui modi applicant, sic ait ἄν quoq; greca coniuctio quoties apud græcos ponitur, possibilitatem significat & infra. Sic ergo quod illi solent per indicatiuum & per optatiuum facere, addentes ἄν coniunctionem græcanos subiunctiuis per se positis solemus demonstrare, Cæsariensis hæc, quapropter perquam literate interpres latinus quis/quis fuerit præteritum indicatiui græcum uertit in præteritum subiunctiui adiuncta particula utiq;, quã loco ἄν posuit. ex quo

deprehen/

han futuri, iod epenthesis designat tertiam coniugationem. Dagges in uentre gimel ostendit esse defectum alicuius literę ante se, et tu quære inter tres literas principij defectiuas, i. l. n. et reperies in nun נגר 04

תְּהַלָּתְךָ laudem tuam, thau primum heemanthi nomen uerbale designat, & ponitur dagges in lamed quia in eius primitiuo ea litera duplicatur. thau finale ex he commutato propter affixum caph. 139.

תַּחְפּוֹץ cupies, thau ethan futuri vau epenthesis consueta eiusdem ut, 586. in parua charta reliquum 187. ubi nostro dictionario adde hoc significatum. Et ponitur patha sub prima quia litera prima substantialis ipsius uerbi est uocalis.

זֶבַח sacrificium, nomen. 146. וְאֶתְּנָה & dabo. vau coniunctio sed in hac forma non transmutat tempus in præteritum quia non punctatur per patha, sed per seua, iuxta canonem rudimentorum meorum, 620. aleph est ex ethan futuri, he finalis

צִדְקָתְךָ iustitiam tuam, caph affixum iod uacat thau ex he terminali nominis fœminini, Et cum צִדְקָה punctetur in principio, nihilominus צִדְקָתְךָ punctatur per hirek. Canon. Quorum nominum prima pronunciatur per seua, media & ultima per camez, ea in regimine aut cum affixis notant primam per hirek, ut Ezechelis xviii צִדְקָה חֲצַדִּיק iustitia iusti. Et prouerbio. x בִּרְכַּת יְהוָה benedictio domini.

אֲדֹנָי domine, nomem tetragrammaton sed non ineffabile.

שְׂפָתַי labia mea, iod affixum & cum præcedente patha causat diphthongum ai, quare nomen ipsum fit numeri pluralis, quod sine iod & patha esset numeri singularis thau uersum ex he propter affixum, 529.

תִּפְתַּח apperies, thau ethan futuri, reliquum. 442.

יַגִּיד fatiet iudicare siue referre, iod ethan

אַלְמֹד est enim secundæ coniugatio/
nis sicut אַמְקֹר .593.

מְרֻשָּׁעִים scelestos siue sceleratos, nomẽ
uerbale seu participium a uerbo præsentis
temporis primę coniugationis quod ui/
de.449.ubi uelim addas cp inde scelus &
scelera deriuantur, Amos. i. super tribus
sceleribus.

הַצִּלֵּנִי fac euadere me, he & iod signifi
cant tertiam coniugationem, patha impe/
ratiuum, & dagges in uentre zade signi/
ficat defectum alicuius literę præcedentis
quære igitur inter literas defectiuas prin/
cipij quæ sunt iod lamed nun, & inueni/
es in nostro dictionario .333. נִצַּל nisp /
penpix loco affixi iod.

מִדָּמִים ab ultimo supplicio, mem arti
culus est ablatiui. Et sanguines publici
iudicii pœnam significat .128.

לְשׁוֹנִי lingua mea, iod affixum, reli/
quũ nomen.273.

יַרְקְתִּיךָ

caff affixum, reliquum 429.
קָדְשֶׁךָ sanctum tuum caph affixum, reliquum, 463.

12 תָּשִׁיבֵהוּ facreuertere, he in principio cũ iod in media designat tertiam coniugationẽ, Et he finale est paragoge, quoniã abũdat, & hoc denotat accentus in penultima dixi autem superius ꝙ imperatiuus sępe assumit sibi he in fine. Prima uero coniugatio habet vau in medio. 510.

גְּרִיבָה principalis. Nominatiuus est constructus cum רוּחַ fœminini generis licent apud nos necessario transferatur in masculino spiritus principalis secundũ rabi Salomonem spiritus dominationis & potestatis. תִּסְמְכֵנִי innitetur mihi, thau ethan futuri tertię personę fœminini generis ni appendix solita, reliquum 358.

13 אֲלַמְּדָה docebo, aleph ethan futuri he paragoge abundans, reliquum. 270. Si namꝙ he abiȝciatur ut debet conuertetur seua in zere.

אֲלַמֵּד

accidentalem, reliquum quere .368.

מַרְאֶיךָ faties tuas .caph affixum ,iod plu ralis terminatio notata per zere in ſtatu re giminis ,aliter in im deſineret, ut ſupra.

בְּרָא crea,imperatiui modi quod coniuga bitur ſicut אֶמְנָא.93.ſignificationem eius ui de in dictionario meo .90.

חַדֵּשׁ renoua.164. & eſt imparatiuus ſecundę coniugationis daggeſſatę, uide in arte.563.

בְּקִרְבִּי in medio mei,beth præpoſitio, iod affixum ,reliquum,476.

הַשְׁלִיבֵנִי faties me proȝci, thau ethan futuri ,ni appendix conſueta , epentheſis iod ſignificat hoc uerbum eſſe tertiæ con iugationis , quare coniugatur ſicut תִּבְקַע 594 reliquum quod poſt thau . iod & ni reſtat, quære in dictionario .521.

מִלְּפָנֶיךָ a fatiebus tuis, & ita ſecundū proprietatem grammaticam , vox enim pluralis eſt,quamuis ſignificatum ſit ſingu lare , mem .a prepoſitio, lamed artículus

generis & numeri, uerum etiam tertiam
perſonam pluralis numeri fœminini gene
ris quæ terminatur in na Eſt ergo na ap/
pendix fœminini generis ſecundæ & ter/
tię perſonæ. 539. in parua charta. reliquũ
eſt defectiuum, ſyncopatur enim vau, &
perfectum eius eſt גרל quod u de in rudi,
mentis. 102.

עַצְמוֹת oſſa. oth terminatio pluralis
fœmininorum. reliquum. 402.

רִסִּיתָ contriuiſti, & accipit iod in me/
dio ad oſtendendum cp primitiuum eius
terminatur in he, quæ litera tali modo cõ
uertitur in iod ut ſupra frequenter mon,
ſtratur, Et deficit hic relatiuum quę, ut
ſit ſenſus oſſa quæ contriuiſti.

ה הַסְתֵּר fac abſcodere, imperatiuus tertię
coniugationis quod he indieat & recipit
zere in fine in numero ſingulari generis
maſculini, & in numero plurali generis fœ
minini in penultima. In aliis autem hirek
595. Depone igitur he primam literam
acci/

meo transiui iordanem, i. baculo meo, sic expiabis me, sic in hyssopo. i. hyssopo.

וְאֶטְהָר & mundus ero, vau coniuncti o aleph ethan futuri, reliquum 202. Actiuæ uocis absolutū, nam teth caret dagges

וּמִשֶּׁלֶג & supra niuem uel sic. Et supra ק nix, vau coniunctio mem significat super & supra ק & plus quam, facitq; comparationis eminentiam, & deficit nū uide in rudimentis, 287. reliquum 520.

אַלְבִּין albefiam, aleph ethan futuri iod signum tertie coniugationis, reliquum 262. in facie non quotata תַּשְׁמִיעֵנִי fates audire me. thau ethan futuri iod epenthesis est tertia coniugatio quæ designat fatio facere, ni appendix, nam affixum iod cum significat pronomē primitiuum primæ personæ, reliquum 254. שָׂשׂוֹן gaudium 531. שִׂמְחָה læticia, he terminatio nominis fœminini, reliquum 523.

תָּגֵלְנָה exultabūt, thau ethan futuri nō solum significat secundā personā utriusq;

בַּטְּחֹת in absconditis. beth prępositio, oth terminatio fœminina pluralis numeri, reliquum 207,

וּבְסָתָם & in obturato, vau coniunctio beth præpositio, reliquum. 368. Et kibuz supplet literam vau, ut significet a uerbo præsentis temporis actiuę uocis passiuæ significationis esse deriuatum.

הָכְמַת sapientiam, he finalis terminatio declinationis fœmininę. תּוֹרֵנִי facies scire me, thau secundæ personæ ethan futuri, vau signū quod primitiuū eius incipit a iod, quod in coniugando uertitur in vau iod epenthesis significat tertiã coniugationem, Ni appendix est affixū iod mediante nun litera, reliquū יָרַע quære. 210.

תְּחַטְּאֵנִי expiabis me, thau ethan futuri ni appendix affixi, reliquum. 169.

אֵזוֹב hyssopus. 44. & additur ei præpositio beth, quæ aliquando non tantum ablatiuum, sed etiam quãdoqꝫ septimum casum significat ut gene. xxxii. In baculo meo

agit qui oritur neq; patitur, non enim ali, quod commemoratur agens, unde ortus in illum transeat, sic cum dico dominor id est sum dominus absolute ac quasi substã tiue nulla persona demonstrata, quę me dominum fatiat, ita hic conceptus sum.

יְחַמַּתְנִי concepit me, ni affixum & thau ex he uerbi fœminini generis com/ mutatum, propter affixum. reliquum ui/ de. 213.

אִמִּי mater mea. iod affixum, reliquũ uide. 57. Canon. Omne nomen monosyl labum per zere punctatum mutat tam in plurali q̃ in regimine affixorum zere in hirek cum puncto dagges in ultima litera primitiui ut לֵב לְבִּי אֵם אִמִּי Scribit autẽ rabi Salamon ꝙ hic locus est multæ quæ stionis et disputationis, et Sanctus Hiero nymus ait ꝙ sit obscurus locus & altius retractandus.

אִמֹּת uerbum. 58. חֻבַּלְתָּ dilexisti 187. thau secunda præteriti

תִּזְכֶּה mundabis, thau ethan futuri reliquum .150. & habet caph dagges inuentre propter defectum alterius caph.

בְּשִׁמְעֵךְ in iudicando te, beth litera bachlem caph affixum, reliquum infiniti, aus siue gerundium coniugationis quadratæ, ut in arte nostra .596.

חֵן ecce.142. &.617. enim abundat obeliſco eliminandum.

חוֹלָלְתִּי conceptus sum seu formatus sum, & cuius sit de coniugatione quadrata quia vau iudicatur substantialis litera, tamen sumit naturam & conditionem significationis de חִיל quasi dicitur conceptus absoluta in transitione & substantiua neutralitate non commemorando personam quæ concepit nec intendendo conceptionem in aliud aliquid præter loquentem pertranssire. Eiuscemodi uerbum appellaui in arte nostra. 593. passiuæ uocis deponentale cuius agens non exprimitur ut apud latinus est orior nascor Nec enim

agit

liquum. 446. בִּרְבָרֶךָ in uerbo tuo, beth præpositio caph affixum, & דָּבָר est nomen singularis numeri generis masculini. 552. simile illi quod græci uocant Et nisi S. Paulus ad Romanus. iii. exponeret sicut iustificeris in sermonibus tuis, ego sequerer proprietatem linguę dicens Iccirco iustificabis in uerbo tuo, ita sane quod dauid præuidisse mihi uideretur quod S. Paulus scribit. i. Corinthiorum. vi. Iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi scilicet qui aspersus erat sanguine & uocabatur nomen eius uerbum dei. Apocalypseos. xix. Attamen consolatur me Sanctus Hieronymus scribens in epistolam ad ephesios capite. v his uerbis. Quod frequenter annotauimus apostolos & euangelistas non iisdem uerbis usos esse in testamenti ueteris exemplis, quibus in propriis nominibus continentur, hoc & hic probamus, hæc ille.

quantitatis notam in penultima. Et tertia regula de præteritis data in libro tertio rudimentorum nostrorum .58ᵛ. quæ dicit cp terminatio prima sicut פָּעַל seruat patha secundæ personæ, ac deinceps (ubi addere debes, etiam primę personę singularis numeri, perge legendo regulam) in secunda syllaba scilicet penultima & accentus cadit in eādem, idcp non solum in primitiuis suis, uerum etiam in coniugationibus sequentibus a se deriuatis, adde tui exemplа, פָּעַלְתָּ פָּעַלְתִּי נִפְעַלְתָּ נִפְעַלְתִּי הִפְעַלְתָּ הִפְעַלְתִּי פֻּעַלְתָּ פֻּעַלְתִּי הָפְעַלְתָּ הָפְעַלְתִּי חִתְפַּעַלְתָּ חִתְפַּעַלְתִּי חִתְפֹּעַלְתָּ חִתְפֹּעַלְתִּי Et dicuntur ea uerba מִלְּעֵיל id est παροξύτονα, hoc est accentu in penultima.

עָשִׂיתִי feci, iod epenthesis designat uerbum primitiuum in he desinere, quia in talibus he mutatur in iod.

לְמַעַן propterea .261.

תִּצְדָּק iustificabis, thau ethan futuri, reliquum

טַהֲרֵנִי munda me, ni appendix ut ſu/
pra reliquum. 202. Canon. Imperatiuus
ſi affixum ſuum terminet in nu uel ni pun
ctatur penultima per zere, ut hic & pau/
lo ſuperius.

אֶרְזָע annoſcam. aleph futurum ethan 3
defectiuum, eius coniugationem inuenies
in arte noſtra. 690. תָּמִיד perpetuo epen 4
theſis iod. 640. לְבַדְּךָ ſoli tibi, lamed ar
ticulus dagges in uentre daleth, indicat
defectum alterius daleth & caph eſt affix-
um, ergo perfectum eius inuenies. 74.

חָטָאתִי peccaui, terminatio thi ſignifi/ 4
cat primam ſingularem præteriti tempo
ris, reliquū. 16. Sed quomodo differt hoc
ab iſto præcedente, quod ſignificat pecca
tum meum. hoc eſt quomodo cogno ſci
tur iod affixum & iod litera terminalis
uerbi præteriti. At certe proſodia demon
ſtrat. nam iod affixum ſimplex accipit
notam accentus ſiue quantitatis, ſed iod
ſignum inflexionis habet accentum ſeu

docent,in quibus iucundum est uitam agere philosophicam.

רַחֲמֶיךָ commiserationum tuarum siue clementiæ tuæ caph affixum, iod pluralis numerus per zere uel ṣegol in subdistinctione pronunctiatus,in sta/tu regiminis,aliter enim in im desine/ret.

מְחֵה dele,imperatiuus eorum quæ in he aspirationem terminantur, pro/nunctiant primam per seua et ultimam per zere ut בְּנֵה גִלֹּחִ 604. עֲלֵה iu/dicum primo ascende mecum.

חַרְבֵּה multum,he primum heeman/thi & he ultimum abundat hic, nam sic in scholiis & annotacionibus signa tum inuenio, reliquum 482.

בַּבְּסֵנִי laua me,ni appendix pro nominis primę personę, reliquum est uerbum. 234. secundæ coniugationis imperatiui modi בַּבֵּס sicut בַּקֵּר. 593.

טַהֲרֵנִי

sed Bathsaba secundo Reg. xi. Nunci atumq; est ei qp ipsa esset Bersabea, ubi ueritas heibraica sic legit. Et misit David & quæsiuit mulieri & dixit. Num hęc bathsaba filia Eliam uxor Vriæ Hethęi, non Bersabee sed bathschaba. אֱלֹהִים deus secundum grammaticam pluralis nnmeri, cuius singularee est אֱלוֹהַּ Et in statu regiminis אֱלֹהֵי Significat autem sub uoce plurali singularem & simplicissimum deum optimum maximum Iosuę ultimo כִּי אֱלֹהִים קְרֹשִׁים הוּא quia dii sancti est, quod ibi nos legimus deus enim sanctus est. Et scribit rabi Moyses Gerundensis in suo pentateucho gene. i. quod ideo sic dominus omnium uirium potestatum & uirtutum quasi אֵל fortis הֵם eorum id est uigor robur & fortitudo omnium, multa existentium mirabilia de hoc nomine cabalistæ docent

lem gerundii, 589, in charta maiore, & idco ſcribitur integre per vau

נְבִיא propheta ſcilicet uenturorum,

בַּאֲשֶׁר ſecundum cp caph ſimilitudinis ut ſupra reliquum. 7c.

בָּא ueuit, uerbum defectiuum in medio, nam perfectum eius eſt בָּוֹא & coniugatur ſic בָּא בָּאתָ בָּאתִי In præſenti בָּא בָּאִים בָּאָה בָּאוֹת In futuro ethan בּוֹא בּוֹאוּ בּוֹאִי Imperatiuo אָבֹא יָבֹא בּוֹא Infinitiuo בּוֹאָנָה Tertię coniugationis præteritū חָבְיָא חֲבִיאוֹתָ חֲבִיאוֹתִי חָבְיָא חָבְיוּ חָבְיָאוּ חָבְיָאָה חָבְיוּ חָבְיוֹתָן Præſens מְבַיְּאִים מְבַיְּאָה מְבַיֵּא מְבַיְּאוֹת Imperatiuus חָבְיָא חָבְיוּ חָבְיִי Futurum אֲבַיֵּא יְבַיֵּא תְּבַיֵּא תְּבַיְּאוּ תְּבַיְּאָנָה Infinitiuus חָבְיָא

בַּת filia, de quo uide 86. iuramentū. 706. ex quibus duabus dictionib. uxor Vrię ſortita eſt nomē nō Berſabea ut cōmuniter erramus legendo

ſed

חוּשָׁה festina ı´s Et nota cp impera 22
tiuus cata paragogen assumit quan-
doqꝫ he in fine immo sepenumero.
לְעֶזְרָתִי ad adiutorium mei, lamed
articulus significans ad. 575. iod finale
affixum thau pro he finali commuta-
tum in statu regiminis & affixi, reli-
quum. 384.
תְּשׁוּעָתִי salutis meæ, thau heeman-
thi ponitur pro iod, uel potius per a-
pheresin aufertur iod dicitur enim &
יְשׁוּעָת & תְּשׁוּעָה & mutatur he in thau
more solito propter affixum iod, 1711
Psalmus secundum iudaicam sup- 51
putationem quinquagesimus primus
secundum nos uero quinquagesimus,
Illi enim psalmum nonum in duos di-
uidunt, & decimus apud eos incipit
ut quid domine recessisti, Titulus ad
inuitatorium, Carmen ipsius Dauid,
בְּבוֹא in ueniendo beth litera bach-
lem

deponit mem & punctatur in ultima per zere ut hic retribuentes malum.

רַעָה malum. 487. & he litera eata paragogen ſępe etiam maſculinis nomi/nibus additur non ſolum fœmininis, ut in nomine חֶרֶס quod nota diligen/ter.

יִשְׂטְנוּנִי detrahent mihi. Ni appendix finalis pronomen primę perſonę ſignificat ut ſic נִי pro לִי iod capitale eſt ethan futurum vau pluralem numerū tertię perſonę indicat, reliquum. 516

רָדְפִי proſequendo me, iod finale affixum pronominis ego. epentheſis vau indicat infinitiuum ſeu gerundiū Et non legitur ſed ſcribitur in memoriam ipſius modi, aliqui libri penitus non habent vau ſed ſubintelligendum reliquum. 485

תִּרְחַק elonges, thau ethan futuri reliquum. 490

tur גִּבֹּרֵי מֵאֲרָיוֹת id est supra leones ꝑualuerunt, licet quidam impressi libri habeant גִּבֹּרֵי sed antiqua & emendata uolumina tenent rectius גִּבֹּרֵי sicut hic עֲצֻמֵי & cætera.

רַבּוּ excreuerunt abundauerunt multiplicati sunt absolute, vau finale pluralis numeri tertię personæ signum & dagges notat defectum alterius beth siue he finalis. 482.

שִׂנְאַי odientes me. Ai terminatio diphtongi propter iod affixum nomẽ demonstrat pluralis numeri ut supra, reliquum. 525.

שֶׁקֶר inique, aduerbium uerbale. 532

מְשַׁלְּמֵי retribuentes participium præsentis temporis secundæ coniugationis quod mem capitale indicat, & pluraliter in statu absoluto terminatur in im, & in statu regiminis deponit

pūnctatur contra regulam per zere sí/
cut alias גִּבֹּרֵי שִׁבְעָה reliquum .402.
Et illic in rudimentis nostris emendare
debes numerum Gene. allegatum vi.
pro xxvi. Quare autē in tertia pluralis
numeri persona pronunciatur hic pe/
nultima per zere, et nō per camez sicut
alias fieri solet in distinctione dicit ra
bi Moyses Zeiag in libro intellectus
boni ꝙ illud fiat ornatus causa, Sed
rabi Dauid kimhi in libro uniuersaliū
grammaticæ in capitulo nominum di
cit ꝙ camez magnum sæpe mutatur
in camez paruum. quod est zere. Et in
forma uerborum leui dicit sicut tertia
persona singularis quanꝯ terminatur
in camez paruum id est zere ita tertia
pluralis quandoꝯ pronūciatur in pe/
nultima etiam sic per camez paruū id
est per zere, ut secundo Reg. i. ubi
nos legimus leonibus fortiores poni/
tur

deprehendimus. nam non trisyllabice hic sed tantum disyllabice profertur.

חגרילה magnificati sunt, ad quod alludit etiam S. Hierony. in hebraica ueritate he designat tertiam coniugationem cum epenthesi iod. ut in arte nostra, 594. vau tertiam pluralem. reliquum. 99.

צלע fractura. 452.

נבין paratus nun est nota heemanthi a uerbo. 237. אגיר faciam explanari. aleph futurum ethan epenthesis iod tertia est coniugatio. dagges in uentre gimel notat defectum literæ capitalis quæramus inter tres superius enumeratas, & occuret nobis nun. quod quere in dictionario. 304.

ארצג solicitus ero. aleph ethan.

חיים uiuentes. 69.

עצמו prævaluerunt, vau plurale præteriti tertiæ personæ. Et media

ut hic, & quando per patha, prouer. xxvij טוֹבַת תּוֹכַחַה melior est correctio manifesta. Et per zere Oseę quinto בְּיוֹם תּוֹכַחַת. i. in die correptionis Et per seua Ezechie. xxv. בְּתוֹכַחַת חֲמַת quod nos legimus arguens in furore sed uerius legi debet in redargutioni/bus furoris.

15 חוֹחֲלֹתַי expectaui, he designat terti ã coniugationẽ vau mutatũ ex iod significat coniugationẽ defectiuorũ, terminatio thi singularẽ primã personam præteriti, reliquum in suo integro יָחַל.

יִשְׂמְחוּ lętabuntur. iod ethan vau plurale. reliquum. 523.

בְּמוֹט in nutando. beth litera bachlem. 539. reliquum cataapocopen ui. de. 282. רַגְלִי pedem meum. 484. Et in bibliis emendatis ponitur in singulari numero, licet nos legamus plurali/ter, quod ut supra uidistis solis punctis deprehen-

פִּיו os eius, vau est affixum, iod propter statum regiminis ex he litera substantiali commutatur. Et hoc est speciale in isto nomine, de quo uide in dictionario meo fa. 419.

וַאֲחִי & fui vau prepositio mutans futurum in præteritum Et aleph litera ethan futuri temporis, reliquum est defectiuum in fine, caret enim he litera cuius primitiuum est תִּהְיֶה quod in futuro habet אֶהְיֶה id est ero. Et in defectiuis coniugatur אֶהְיֶה יִהְיֶה תִּהְיֶה

תּוֹרְבְּחוֹת redargutiones, thau heemãthi quod designat nomen uerbale, & vau indicat illud uerbum a iod incipere, quod in deriuatis more solito mutatur in vau, ut in arte nostra. 601. terminatio oth est fœminina pluralis, ergo quære רִבָּה in dictionario meo. 2 4. formatur autẽ hoc nomẽ a tertia cõiugatione deponentali et inuenitur caph p camez ut hic

מִרְמוֹת dolos quasi hominem iacu
lantes, mem heemanthi oth terminatio
fœminina pluralis numeri loco he sin/
gulari quod reliquum quære. 4. בר. ubi
uelim addas sic רִמָּה proiecit iaculauit
Exodi xv. equum & ascensorem pro-
iecit in mare, a quo fit denominatiuum
מִרְמָה sicut alias ab aliis uerbis מִשְׁפָּט
מִשְׁכָּן. i. tabernaculum iudicium.

יֶחֱגְרוּ, different uel differtabunt a
uerbo חָגַר quod in futuro habet
אֶחְגַּר יֶחְגַּר differam differet diffe/
rent. Nisi enim prima litera substanti
alis esset uocalis non haberet in sequen
tibus primam personam futuri segol
sed hirek.

13 אִלֵּם mutus. -6, יִפְתַּח aperiet, iod
ethan, Et sic deest relatiuum qui ut alias
sæpe, uel iod est heemanthi faciens no/
men uerbale aperiens ut habet nostra
translatio.

פִּיו

est terminatio pluralis numeri in statu regiminis, ut sepe ostendi, reliquum in dictionario facie .99.

דורשי petentes, vau præsentis temporis .538. & iod siue mem pluralis numeri in statu absoluto desineret in im. רעתי malum meum. iod affixum & thau pro he more solito sequente affixo uel eo quod regitur, & scribitur per camez loco vau .487.

דברו locuti sunt, secundæ coniugationis uerbum non habens primam. & ergo in significatione primę coniugationis accipitur.

תמית preuersitates. 137. vau quasi duplex consona ideo punctatur in uentre puncto duplicante seu fortificante, tanq̃ sit prima syllaba haf per v digamma æolicum, & secunda foth. & in loco est colon id est distinctio athnahta suspendens sententiam.

cum vau ſcribi ſolet, ſed mutat hic pri/
mam in ſeua, Canon, Nomina per vau
cum holem deſinentia mutant camez
primę ſyllabę in ſeua tā in plurali c̄ꝫ in
affixis c̄ꝫ fœminino ſuo, ſignificationē
uocabuli uide in dictionario meo 47.

רָחוֹק longo, nomen unde uenit ad/
uerbium .490. ſuper quo licebit uti prę
cedente quoq; regula.

וַיְנַקְּשׁוּהָ tendiculauerunt ſi liceret di
cere. uel offendiculauerunt, ſed rectius
dicemus offendicula poſuerunt, & hoc
facit protheſis coniunctionis vau, quæ
mutat futurum in preteritum. Nam
iod eſt litera ethan temporis futuri, &
vau finalis numerum pluralem deſig/
nat, reliquum uide .335.

מְבַקְּשֵׁי fientes quærere, mem ſig/
num præſentis temporis ſecundę con/
iugationis unde participium deriua/
tur, iod finale pronuntiatum per zere

eſt

להשתמש גו עבר במקום עתיד שהם
אותיות א י ת ן וזה בנבואות ברוב בי
חדבך ברוב כמו אם עבר בי כבר נגזר
ועתיד במקום עבר ועבר ועתיד
במקום בינוני ׃

Quod & latini ſunt imitati, Vir. ii. ænei. Incipiam facti bello fatiſq; repul ſi. Ductores danaum tot iam labenti / bus annis, Inſtar monti s equum diuina palladis arte, ædificant, id eſt lapſis an/ nis ædificarũt Et in vi. Tu Marcellus eris id eſt, fuiſti, iam enim mortuus erat Sic Priſcianus in xvii. Diuerſa tempo ra cõſtruunt. Ter. in Phormio ne, cur nõ inquã Promio uides, inquã pro in- qui קְרֹבַי propinqui me i, affix um iod cum diphthongo præcedente patha, pluralem nominis oſtendit ut ſupra, reliquum eſt nomen per v au terminatum, cuius prima per ca / mez & ſecunda per holem cum vau

meri cum iod affixo per diæresim diphthongi ai.

נִגְעִי plagæ meę, iod affixum propterea mutatur sęgol in hirek in statu affixorum, quod nota ut יְשַׁע יְשֻׁעִי psalmo xxvii. Salus mea יְשַׁע יְשֻׁעִי Ezechielis iii. conuersus ab impietate sua, & infra eodem, conuersus iustus a iustitia sua, uidelicet a צֶדֶק צִדְקוֹ & hoc utere pro canone.

יַעַמְדוּ stabunt, iod ethan tertia futuri vau pluralis numerus, reliquum. 395. Quod uero S. Hieronymus in hebraica ueritate hoc uerbū in prętęrito transtulit, non est ignorantia grammaticę sed consuetudo prophetarum, ubi sępe capitur futurum pro præterito & econuerso, Quare doctrinam rabi Dauid kimhi adscripsi ex libro uniuersalium grammaticæ suæ his uerbis

ותרע בי מנהג העברים בלשון חקוש
להשתמש

tum, uide de hoc in arte nostra. 52. circa principium.

סְחַרְחַר girauit, syllaba finali gemina 10
ta. 353. rabi Salomon hic adducit pariter quattuor uerba geminata.

עֲזָבַנִי reliquit me, Appendix ni consueta, reliquum. 383.

כֹּחִי uirtus mea, iod affixum & punctus holem per syncopen vau.

אוֹר lumen vel lux 42.

אִתִּי mecum. 72.

אֹהֲבַי dilectores mei, pluralis nu- 11
meri, quia ultima per patha uel camez profertur iuncto hirek, quod seruabis tenaci memoria, ne idem tibi cum fastidio sæpius dicendum sit.
Sic enim iod est apendix & vau epenthesis litera uerbi presentis, unde participium siue nomen deriuatur, reliquum. 38.

רֵעַי amici mei, similiter pluralis nu-

9

נֶגְדֶּךָ ante te præpositio cum articulo hoc est pronomine postpositiuo. 016 significat enim e regione tui. 304.

תְּאֻוָתִי desyderium meum, thau in principio est litera heemanthi significatiua nominis uerbalis & iod finale affixum & thau propter affixum ex he commutatum. uide in dictionario 40

אַנְחָתִי suspiratio mea. iod finale affixum & thau commutatum ex he more solito.

מִמְּךָ a te per epenthesin alterius mem siue per mem duplicatum quod ualde commenda memoriæ.

נִסְתָּרָה abscondita est, nun passiuum, he finale significat tertiam singularem fœminini generis præteriti temporis. reliquum. 38. Accentus hic accutus maarich in penultima, quia uerbum est & non nomen ut dicitur infra in psalmo miserere, ubi cor contritum

נִדְוֵיתִי debilitatus sum. Nun prothesis indicat passiuum, & terminatio thi primam singularis præteriti. Reliquum. 419. cui loco addas hanc meam translationem, quamus Rabi Salomon exposuerit mutatus sum.

נִרְבֵּאתִי suppressus sum, nun litera 8
passiui terminatio thi persona prima singularis numeri præteriti temporis, reliquum. 125. Et in aliquibus impressis ponitur aleph litera substantialis primitiui, in alijs autem iod loco aleph. Instar eorum quę in he terminantur, & pronunciatur media per zere sicut in arte. 603.

נַהְמַת fremitus. Nun heemanthi significans nomen verbale, thau ex he finali commutatum est propter statum regiminis iuxta regulam in arte nostra 582. sic inuenies הֲמָה in dictionario meo. 141.

cunq; coniugationis aut formę accentum habent penultima. Excipiur quandoq; a canone cum vau signum futuri temporis præcedit, tunc enim plurima eiusmodi recipiunt accentum in fine

Sed hęc ad prosodiam pertinent, de qua intendimus Deo adiuuante posstea singulari volumine studiosis perscribere, si prius rudimenta nostra diligenter nocturna diurnaq; manu versa
7 uerint. בִּסְלָיַ intestina mei, iod finale affixū primę personę singularis numeri, sed per patha pręcedens significatur nominis numerus pluralis. vt in arte grammatica. 581. Rabi Salomon exponit cogitationes.

מָלְאוּ plenę fuerunt. Est enim quandoq; absolutum quandoq; transitiuum. 285. נְקַלַּת leuipensione, Nomen verbale quod nun heemanthi significat nam primitiuum eius est קָלַל vnde venit קַל id est leue. בַּמְהוּמָתִי

mæ coniugatiunis, quod uide in rudi/
mentis libro tertio facie 587. thi uero de
signat primam præteriti Reliquum
scribitur per de fecteum alterius heth
syncopati .514. Inter hæc autem duo
uerba deficit quoqꝫ coniunctiocopula
tiua, sicut supra pariter ostendi Exodi
decimo quinto dixit inimicos perse/
quar comprehendam, diuidam spolia
Rhetores articulū uocant. Cicero ad
Herennium acrimonia, uoce, uultu per
terruisti. עַר מְאֹד uſqꝫ ualde .373 & 275
קֹדֵר denigratus 463 et est nomē a uerbo
deriuatum presentis temporis ut in ar
te 588 .הִתְהַלַּכְתִּי factus sum ambulare, se/
cundę, coniugationis dagessate, & ideo
prima litera he pronunciatur per hi/
rek & lamed per dagges Accentus in
penultima acutus qui dicitur maarich.
Canon. Prima & secunda persona præ
sentis temporis singularis numeri cuius

cumqꝫ

ram,& nostra translatio habet a facie, 429.ubi tu uelim addas etiam hanc hebræorum expositionem.

אִוַּלְתִּי Stulticiam meam, iod finale affixum,thau terminatio fœminini generis,& reliquum uide.41.

נַעֲוִיתִי Curuatus sum seu contra/ctus sum,nun litera passiui iod finalis cum thau terminatio præteriti tempo/ris singularis numeri primæ personæ. Et iod epenthesis significat uerbum ipsum primitiuum tertię personæ in he terminari.382. eiusmodi enim sunt quæ solēt he in iod mutare cōiugādo sicut עָשָׂה עָשִׂיתָ עָשִׂיתִי ut in rudimētis 585.Et similiter גָּלָה גָּלִיתָ גָּלִיתִי ita etiam in passiuo נִגְלָה נִגְלִיתָ נִגְלִיתִי 604.Et quia in præsenti litera capitalis est uocalis,ideo in passiuo nun punctatur per patha. שָׁחֹתִי inclinaui,uau cum holem est tertia terminatio pri/mæ

כָּבֵד graue. 231. יִכְבְּדוּ graueſcent iod
tertiam futuri, vau finale tertiam plu/
ralis notat מִמֶּנִּי plus me vel ſuper
quam ego, per defectum יוֹתֵר. 573. cę
tera vide ſupra in Pſalmo pri. הִבְאִישׁוּ 5
Graueolere facti ſunt, protheſis he ter/
tiam coniugationem cum epentheſi
iod deſignat, & vau pluralem nume/
rum, reliquum. 73.
נִמַּקּוּ tabefacti ſunt, nun ſignum paſſi
uum dages in qui nota defectus alterius
quf primitiuum enim eius eſt מָקַק 203.
חֲבוּרֹתַי tumores mei, thau holem
prȩcedente loco vau quod deficit hic
per ſyncopen deſignat uumerum plu/
ralem fœminini generis, & iod affix/
um patha præcedente deſignat prono/
men primę perſonę deriuatiuum ſiue
poſſeſſiuum plurale, oritur autem a
verbo חָבַר vide 192.
מִפְּנֵי propter, quod ſupra tranſtuli co
tam

וַנְּסַפֵּר לוֹ & narrauimus ei, translatio
noſtra habet cui narrantes ſomnia.

3 מְתֹם integrum facie. 298. בִּבְשָׂרִי
in carne mea, beth præpoſitio, iod affix
2 um reliquum. 93.

מִפָּנַי, Coram ſeu a facie ſicut. לִפְנֵי
616. mem præpoſitio, reliquum quęre
in dictionario noſtro. 426.

זַעְמֶךָ indignatione tua uel ira tua, caph
affixum reliquū. 154. A verbo iraſcor.
Malachię. 1. populus cui iratus eſt Do
minus. Et Zacharię. 1. quibus iratus
es iſtis ſeptuaginta annis. שָׁלוֹם pax.
521 עָבְרוּ. ſupergreſſę ſunt, tranſiue/
4 runt, præterierunt. 371. רֹאשִׁי caput me
um. 48. iod finale affixum, מַשָּׂא ſi-
cut onus, caph ſimilitudinis, reliquum
nomen defectiuum a נָשָׂא vnde dages
ponitur in ventre ſchin ad denotan/
dum nun hic deficere, quaſi מַנְשָׂא
mem enim beemanthi eſt, vt in arte
בָּבֵר

factum eius per duo zade.

נחנהה infixę sunt, rabi Salamon ex exponit tensę sunt uerbum passiuum & legitur per defectum alterius nun, primitiuum enim eius actiuum incipit a litera nun ut. 319 Et ideo passiuum eius pronunciat primam perhirek & media nō dagessat cōtumuis unū nun deficiat, quia litera media est uocalis.

בי in me, beth præpositio. 73. iod affixum,

וחנהת & in fixisti seu depressisti, thau ethan futuri temporis sed vau prepositū conuertit illud in tempus præteritū ut in arte. 619 Et dagges in thau ponitur ad ornatum loquendi precedēte vau, Canon. Quando vau punctatū per pathapræcedit thau uel nun facit eam literam duriter pronunciari & per dagges notari, ut Ruth. ii, ותלקט בשרה collegitq; in agro. Et Gene. xli

 ונכפר לו

לֵב corde, per zere in hoc loco ut in rudimentis post numerum .26. licet alias aliter sicut חֵן שֵׁן מִדְקְדֵּק לֵב & sic de aliis. Et eiusmodi nomina in plurali & affixis punctant primam literam per hirek, & secundam per dagges regulariter.

Titulus xxxviii. Psalmi

Carmen ipsius Dauid ut supra. לְהַזְכִּיר ad faciendum meminisse. lamed articulus siue ad. לַ, seu potius litera bach, lem quæ facit ininfinitiuo tertię coniugationis he pronunciari per patha, & id per hirek, ut in rudimentis. לַ. בְּקֶשֶׁת beth prępositio caph affixum. reliquum iracundia, עֶבְרָה. הִצִּיר sagittæ tuæ, caph affixum, iod litera pluralis numeri in statu regiminis sine mem, reliquum uide in rudimentis facie .188. & dagges in uentre zade, notat defectum ultimi zade Scribitur enim per

factum

addit im terminationem pluralem, Et recipit dagges in secunda litera in utro
q3 numero אַבִּיר בַּבִּיר אַמִּיץ אַדִּיר פַּטִּישׁ שַׁלִּיט לַפִּיד סַבִּיר צַדִּיק Quo/
rum autem secunda litera est res quę non patitur dagges, ea primam notant per camez loco patha ut סָרִיס עָרִיץ Hoc obserua pro canone, Pariter fieri solet in fœminino ut אַדִּיר אַדִּירָה אוֹ אַדֶּרֶת שַׁלִּיט שַׁלִּיטָה אוֹ שַׁלֶּטֶת
וְחַרְבִינוּ Et tripudiate, vau inprinci/
o est coninnctio. In fine autem nota pluralis numeri. Reliquum uero impe
ratiuus tertię coniugationis חַרְבִּין a uerbo רָבַן de quo superius audiuisti si/
cut a primitiuo חֲפַקִּיר ut. 595

יְשָׁרִי recta, iod finale notat plura/
lem numerum in statu regiminis ut 557
Reliquum primitiuum uide in dictio/
nario nostro. 231

han futuri nun epentheſis hiatus uitan
di cauſa, Vau affixum, Reliquum con
iugationis quadratę u'd ſti ſupra.

שִׂמְחוּ Lætemini vau finale numerū
pluralem ſignificat, Reliquum eſt pri/
mitiuum, & punctus hirek in prima
ſignificat imperatiuum modum Ca/
non. Si media non fuerit litera uocalis
tunc imperatiui prima ſyllaba in maſcu
lino plurali & fœminino ſingulari pun
ctatur per hirek ut רְנִי.

וְגִילוּ et exultate. imperatiui modi,
vau coniunctio, iod deſignat tertiam
coniugationem, cuius hic deficiat he in
principio propter vau capitale. Et vau
finale indicat pluralem numerum Qua/
re inueſtigandum eſt inter defectiua in
fine. Et reperitur in grammatica mea
fa. 604.

צַדִּיקִים iuſti. Nomen pluralis nu/
meri & illa forma ſine ulla uariatione
addit

regulariter verbum punctatur per duo camez, nisi fuerit in limite alicuus distinctionis membri uel termini. Mutat autem in plurali primum camez in seua, vt רְבִבִים זְבִבִים sic etiam רְשָׁעִים in primo versu psalmi primi.

וְחִבּוּטַח, Et sperans, vau coniunctio copulatiua, he articulus nominatiui casus. 574. Reliquum est verbum vel participium præsentis temporis a בָּטַח quod in præsenti habent בּוֹטֵחַ Canon. Verba primę coniugationis præsentis temporis si cum vau terminentur in gutturalem literam heth uel ain, solent primam per holem & mediam de tribus literis substantialibus per zere & ultimam per patha proferre, ut פּוֹתֵחַ זוֹרֵחַ שׁוֹמֵעַ יוֹדֵעַ Et hoc est regulare. Mutant etiam in plurali zere in seua ut בּוֹטְחִים

יְסוֹבְבֶנּוּ Circumdabit eum iod et/

rus quamuis non dageſſetur ſcribatur, & ſæpe per camez, tamen in plurali & in affixis habet patha & dages, ſicut alia monoſyllaba, vt חַמִּים עַמִּים קַלִּים חַמִּים

מַכְאוֹבִים dolores, Mem litera heemanthi quæ facit nomen verbale ſcilicet a verbo deriuatum. Iod & mem ſunt terminatio pluralis numeri. Vau eſt epentheſis & terminatio ſingularis numeri, Reliquæ tres literę ſunt ſubſtantiales verbi primitiui quod quære in dictionario בָּאַב.

לָרָשָׁע impio, lamed articulus datiuus, רָשָׁע. Reliquum eſt nomen adiectiuum a verbo deriuatum primitiuo, quod eiſdem literis ſcribitur, prima per camez, ſecunda per patha. רָשָׁע. Quod cum inueniatur in ambabus ſyllabis punctatum per camez, ſignum eſt ף ſit nomẽ & nõ uerbũ. Non enim regu-

re sic interpretatur. Qui replet bonis ornamentum tuum, putans illud esse quod dicitur Ezechielis xvi וְאַעֲרֹךְ עָרִי Et ornaui te ornamento, ubi vau transmutat tempus.

לְבַלּוֹם ad constringendum uel coartandum, lamed litera una de gerundiuis bachlem fatie. 589. Vau epenthesis infinitiui. 591. Reliquum tribus literis constans uerbum quære in dictionario nostro. 84.

בַּל non. 82. קָרוֹב appropinquando, rabi Salomon exponit שֶׁלֹּא יִקְרַב id est quod non appropinquabit.

אֵלֶיךָ ad te caf finale est affixum & epenthesis, Reliquum significat prepositionem ad. 616. Quod si cum affixo iunctum fuerit, scribitur per zere & tunc semper accipit iod, sicut supra memoratum est in עַל

רַבִּים multi 482. cuius singularis nume

חִבְּחַמַּת לְחַנְהִיגָתַ id est metheg est ferrum quod faciunt ponere in ore animalis ad inducendum ipsum.

וְרֶסֶן Et capistro vau coniunctio. Reliquum significat lorum quo ducuntur animalia, ut scribit idem magister Dauid in libro de radicibus, שֶׁמְּשִׂימִין אוֹתוֹ בְּפִי חֲבְחֻמּוֹת לְחַנְהִיגָם בְּרִצּוֹן חֲרוֹכָב

עָרְיוֹ os eius, vau finale affixum reliquum nomen os oris. Sic enim rabi Salomon super uerbo מִיתָג in suis commentariis scribit הוּא בְּיִלְעֵם אֶת פִּיו cui assentiuntur & alij doctores hebrę orum, alligantes psalmum centesimum secundum חַמַּשְׁבִּיעַ בַּטּוּב עָרְיֵךְ est saturans in bono os tuum, quamuis nostra translatio habeat, Qui replet in bonis desyderium tuum, Quod sanctus Hieronymus intelligens non conuenire

num tertię coniugationis est a בִּין, id est intellexit. os. quod in tertia coniugatione habet præteritum חִבִּין חִבִּנְתָּ, Iob. xxviij. אֱלֹהִים חִבִּין דַּרְכָּהּ id est, Deus intellexit viam eius. Et in infinitino siue gerundio חָבִין quo certe modo hic possemus dicere nolite fieri sicut equus sicut mulus nihil intelligendo. Vel qꝑ ab infinitiuo deriuetur nomen seu participium intellectificatus si liceret ita dicere, secundum qꝑ Rabi Salomon exponit שֶׁאֵרבּוֹ מְבִין quasi equus & mulus qui non intelligit, tunc iterum hic deficeret אֲשֶׁר relatiuum qui vt supra.

בְּמֶתֶג beth prępositio, reliquum significat frenum, Scribit enim Dauid kimhi in commentarijs regum super hæc verba quarto Regum. xix. & camum in labijs tuis, hoc modo.

חֲמַתֶּג חוּא הַבַּרְזֶל שֶׁמְּשִׂימִין בְּפִי

 הַבְּהֵמָה

& inueuieshe ut sic הָיָה id est fuit .157. quod in futuro habet אֶהְיֶה יִהְיֶה תִּהְיֶה נִהְיֶה יִהְיוּ תִּהְיוּ id est ero erit eris erimus erunt eritis.

כְּסוּס sicut equus, caph est consignificatiuum similitudinis .617. reliquum est primitiuum .350.

כְּפֶרֶד Sicut mulus, caph ut supra, reliquum est primitiuum, & est articulus rhetoricus propter defectum vau conIunctionis, quæ in scripturis sepe deficit, ut canticorū quinto וְדוֹדִי חָמַק עָבָר Et dilectus meus declinauerat. trāsierat/ pro declinauerat transierat. Similiter exo. xv. אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אַחַלֵּק שָׁלָל. id est persequar comprehendam diuidam spolia, pro persequar & comprehendā & diuidam, sicq; de alijs. Tene igitur memoria coniuuctionem vau quod est &, plerumq; deficere.

הָבִין factus intelligere. Nam he sig

num

Et in futuro defectiue אִירְעֶה scribitur enim illa forma per hirek, ut in rudimentis 6co. Et patitur quandoq; paragogen aspirationis, tunc media punctatur per seua & finalis per camez ut אֶשְׁמְרָה אֶשְׁלְחָה

עֵינִי oculo meo. Iod finale affixum Reliquum est primitiuum singularis numeri, Si enim ultima scriberetur per patha & iod trisyllabice ai, tunc posset significare pluraliter oculos mei uel meos, ut supra ostensum est in dictione פְּשָׁעַי Nunc in omnibus bibliis scribitur dissyllabum, & de more cum assentimur alicuius dicto uel facto adnuimus uno oculo non binis.

תִּהְיֶה Eritis. thau ethan futuri, vau pluralis numeri signum. Supersuut he & iod, quare defectum quæras in fine & inuenies

fectiuæ iod lamed nun, percurre ter/
nas illas & inuenies iod esse principi/
um יָלַר uide in coniugatione defecti/
uorum יָרַע 600. quod in futuro habet
אֵרַע יֵרַע תֵּרַע נֵרַע Sic semper zere
יֵלֵד תֵּלֵד נֵלֵד Et nota diligenter & id/
em significant duo hæcuerba scilicet
חָלַד & יָלַד sed חָלַד uon deriuat de se
defectiuum.

אִירָעֶנָּה nuam siue decernam, primo
aleph est ethan futuri nota. Deinde he
finale syllabica est adiectio siue parago
ge. Reliquum quere inter primitiua
rudimentorum nostrorum. 10. Signifi
cat enim decernere uel nuere. Hoc au/
tem in diuinis maximum est signum
cœlestis erga homines auxilij, secundū
sententiam Homeri primo iliados.
νεῦσε κρονίων. Vnde nos sanctum numen
appellamus. Et coniugantur יָרַע יֵרַעְתָּ

Et in

tis de nominibus heteroclitis fatie 559.

זֶה pronomen demonstratiuum, cuius in tali loco secundum rabi Iona in se contineat etiam relatiuum sicut in psal. 132. Et testimonia mea hęc quæ docebo eos, & in psalmo 141. In uia hac qua ambulabam, quod translatio nostra hic etiam clare innuit, cū demonstratione & relatione dicens hæc quæ Hoc autem totū contingit quod אֲשֶׁר relatiuum sępissime numero subaudi/tur, in uersu non expressum, ut superi/us in dictione לֹא patenter scripsi, de quo & in rudimentis nostris certior fies. 146.

תֵּלֵךְ gradieris thau ethan est futuri signum, secundę personę, Iam ergo re/stant solum duę literę substantiales cū deberent esse tres. Quęramus tertiam Et ostensum est supra in יָגִישָׁה quod tres tantum literæ in principio sunt de

fectiue

scrutatus fueris rudimenta nostra, certe reperies in li. iij. fa. 607. ꝙ tertia coniugatio uerborum in primitiuis suis a iod incipientium mutat iod in vau, & pręponit he notam tertię cõiugationis ut הוֹרָה תּוֹרָתָ֫ תּוֹרָתִי quod in futuro cõiugatur sic אורה יורה תורה inde thora id est instructio siue instrumentũ, sic hebræi uocant pentateuchum. Vnde. S. Hieronymus & cæteri doctores ecclesiastici legem dei uocãt vetus instrumentũ. Et defectiue scilicet per defectũ he finalis אור יור תור גור Adde igitur primæ personę futuri defectiui caph affixũ et habebis hoc nostrum אוֹרְךָ id est monstrabo tibi, seu instruam te.

בִּרְוָה In uia. beth prępositio, reliquũ est nomen heteroclitum. nam cum sit in singulari dissyllabum, inuenitur in plurali contra morem aliorum nomi/num tetrasyllabum בְּרָבִים in rudimen/

tis

stantiales. & quia nullū cernis dagges, iccirco non potes suspicari defectum alicuius literæ capitalis, quæ præcedere deberet vau, pręterea non potes suspicari quod vau incipiat aliquod uerbum, quod tibi clare patebit ex dictionario nostro, ergo cum iod & vau sæpe symbolizent putare debes iod commutatum esse in vau. Iam habes quod istius uerbi primitiui principium incipit a iod Oportet nunc ad integritatem uerbi supplere defectum in ultima Pręsto enim adest prima & secunda litera, inuenimus tertiam. Et quia ex defectiuis in ultima nō gemīatis notāt tantū duæ literę uocales, scilicet aleph et he. Iccirco curras uelī per dictiōariū nostrū et inuenies יָרֵא id est timuit, per aleph in fine 224. & יָרֵה per he in fine id est ostēdit, q̄d eidē dictionario addere debes tanq̄ supplemētū Si aūt diligēt

scrutatus

אַשְׂכִּילְךָ Faciam intelligere te caph finale affixum secundę personę. aleph ethan nota futuri primę personę, iod in medio significat tertiam coniugationem uerbi חָשְׁכִּיל quod in futuro coniugatur אַשְׂכִּיל sicut אַפְקִיד 594. Et ꝙ, uis sit tertiæ coniugationis tamen non est transitiuum in tertium sed tantum in secundum, quia primæ coniugatio/nis uerbum est absolutum & non transitiuum. quod eleganter explanauit latina translatio quę circumloquitur sic. Intellectum tibi dabo qnasi intellectifi cabo te. Vidisti planius In titulo hui/us psalmi.

וְאוֹרְךָ & instruam te. Primo vau est consignificatiuum copulandi 618. Deinde caph finale affixum secundę personę consuetum. Et aleph ethan nota primæ personæ futuri temporis Restant solum vau & res literæ sub/

stantiales

dum formę dageſſatę, a prima coniu/
gatione deriuatum ut 427. imperatiui
modi & coniugatur ſicut פְּקֹר quod
in imperatiuo habet פָּקֹר ut 593.

תְּסוֹבְבֵנִי Circundabis me, primo
thau ethan futuri ſecundę perſonę ſin/
gularis numeri ſignum eſt. Deinde ap
pendix cum affixo iod quod facit ni
eſt nota pronominis primitiui primæ
perſonę Reſtant quattuor literæ ſub/
ſtantiales beth geminatum vau & ſa/
mech. Et nominatur coniugatio qua/
drata ſicut שׁוֹעֵט libro, iiij, rudimento/
rum facie 599. ita סוֹבֵב סוֹבְבָה quod in
futuro coniugatur ſic אֲסוֹבֵב יְסוֹבֵב
תְּסוֹבֵב נְסוֹבֵב יְסוֹבְבוּ תְּסוֹבְבוּ תְּסוֹבֵב
תְּסוֹבְבִי תְּסוֹבְבֶנָּה Ecce תְּסוֹבֵב Circum
dabis cum appendice ni zere pręceden
te & prima ſeua, de quo uide canonem
ſuprapoſitum in תְּצָרֵנִי & canonem in
pſalmo priore ſupra uerbo תּוֹבִיחֵנִי.

reperies in defectiuis exemplar נִגַּשׁ quod in futuro habet אֶגַּשׁ יִגַּשׁ תִּגַּשׁ 592, secundum quam formam coniugabis hoc nostrum uerbum אֶלֹר יִצַּר תִּצַּר Canone Secũda persona futuri temporis singularis numeri recipit affixum ni cum solo puncto zere in penultima, & accentus cadit in eãdem ut תִּפְקְדֵנִי sic etiam תִּצְּרֵנִי quasi תִּצַּרֵנִי.

רֵנִי Exultatio mea, & ut alludam generi non fœminino sit igitur tripudium meum siue gaudium meum iod affixum est pronominis primitiui primę personę. reliquum vero nomen a uerbo deriuatum רָנַן 493. duplicata nun litera psal. xxxij. Exultationem exultabunt Et quia ultimum nun hic deficit, ideo signatur punctus dagges in uentre nun superstitis,

פַּלֵּט fac euadere. Verbum secundæ coniugationis transitiuum secundum

תִּירְנִי custodies me, ubi thau ethan denotat secundam personam futuri, Iod finale est affixum pronominis primitiui primę personæ cum epenthesi nun literæ, hiatus prohibendi causa more solito, ut apud latinos prodest pro proest. Cum itaq; seperaueris eas tres literas accidentales, remanent duę uidelicet zade atq; res. Sed cum ad uerbum perfectum ut supra docui requiratur iutegritas trium literarum, iam admonet nos punctus dagges in uentre zade repertus, quod ante eam itleram deficiat alia quædam litera. Quære igitur in dictionario nostro inter supra nominatas tres literas defectiuas scilicet iod, lamed, nun, ante za/de unam conuenientem. & reperies nun ante zade in libro rudimentorum nostrorum secundo fatie 33. נִצַּר id est custodiuit. Iam tū unde ad librū iii. &

he punctatum per seua. sane tunc mem subnotatur etiam per hirek sicut alia in bachlem ut מִחִירֹתָם Hagai. ii. צַר autē angustiam seu tribulationem significat 457. quod ex more punctatur per patha pręter duos locos ubi scribitur per camez. Ester. vii. Cuius crudelitas redundat in regem, ubi ponitur חַצַר. & Zachariæ. viii. non erat pax præ tribulatione. Vbi ponitur מִן־הַצַּר Addo locum tertium in psal. ńj, In tribulatione dilatasti mihi, ubi ponitur בַּצַּר tamen in antiquissimis libris manu scriptis inuenio per patha punctatum. De punćto antem dagges in uentre huius nominis posito legas canonem in rudimētis meis 574. ubi inuenies consuetudinem illarum sex literarum ח ש ב ל ב ם, possent alij dicere ꝙ propter defectum ipsius vau a צוֹר uel ipsius res a צַרַר signetur hic dagges.

תְּצַרְנִי

loco ſignatur punctus dagges in gi/
mel. Secunda coniugatio eius non eſt
in uſu. Tertia uero habet תַּגִּיעַ cuius
futurum coniugatur ſic אַגִּיעַ נַגִּיעַ 3
תַּגִּיעַ נַגִּיעָה תַּגִּיעִי תַּגִּיעוּ
תַּגִּיעֶינָה hanc formam coniugandi ob/
ſeruabis quoniam ſæpiſſimo uſu ue/
niet.

סָתַר abſconſum, abſconditum ſeu 7
reconditum. Nomen deriuatum a uer
bo, & ſignificat hic aliquod ſubter/
fugium quo quis ſe recondit לִי Mihi
ס֝ Et eſt lamed cum affixo iod.

מִצַּר Prepoſitio mem conſignificat
de, ab. à, ex, & quando coniungitur di
ctioni monoſyllabę tunc pūctatur per
hirek ut hic. Similiter Geneſis decimo
quarto מִחוּט a filo, licet alias puncte/
tur in polyſyllabis per zere. tum maxi
me quum ſequitur litera uocalis uel r
ut מֵעָב מֵרָחַ Excipitur cum ſequitur

aliquem ante se esse defectum, quod in libro tertio rudimentorum accurate precepi fatie doo. Per hec uerba, memento dagges notare defectum, & posthac recorderis uelim. Iccirco dicamus hoc uerbum esse defectiuum in principio. Sunt autem tantum tres literę capitales uerborum deficientes & scripturam fugientes ab initio scilicet iod ut a יָרֵא uenit, in futuro אִירָא & lamed ut a לָקַח uenit, futurum אֶקַּח Et nun ut a נָגַשׁ uenit futurum אֶגַּשׁ יִגַּשׁ תִּגַּשׁ Si nunc ergo præteriti ubi נָגִישָׁה significationem ignoras & uis in rudimentis nostris quęrere conditionem eius, accede ad dictionarium & quęre in prenominatis iam literis tribus נ ל י et inuenies in litera nun נָגַשׁ cuius passiuum נָגַשׁ recipit nun literam accidentalem denotantem genus passiuum. & abiicit nun literam substantialem, cuius

loco

ius uocabuli conditionem inuenies in rudimentis .482.

יַגִּיעַ Facient tangere, Verbum est tertię coniugationis, quod iod secun/ cundum indicat, & futuri temporis ter tiæ personæ quod primum iod deno/ tat. Et pluralis numeri quod ultimum vau demonstrat. Reliquuntur itaq; iam duę literę substantiales, gimel & ain. Sed quia in libro tertio rudimen/ torum nostrorum facie 583. ita traden do scripsi, q; apud hebręos secundum communem & uulgarium morem ple rumq; omnia primitiua. tres habent li/ teras quibus suum cuiq; corpus con/ stituitur. Oportet hic inquirere quæ/ nam restare possit litera, ut primiti/ uum huius uerbi reperias in dictio/ nario nostro, ubi sola primitiua cu/ raui notare. Et quia dagges in uentre literarum sæpe nos admonet

וְ pars consignificatiua, & puncta tur semper per patha, lxxta interpretes græce uerterunt hic σκλήρ id est nerun/ tamen, quod & nos legimus præter Habet alias quoq; significationes quas uide in rudimentis facie 498.

לְשִׁטָּה ac inundationem. Lamed ar ticulus. Reliquum est nomen a lauan/ do deriuatum ut שׁטף. & significat hic impetum impetuosum.

מַיִם Aquarum, quasi מַיִם semper pluralis numeri. scribūt hebræi for/ tassis ideo ita contigisse, quia duæ sunt aquārum species, una earum quæ sunt supra firmamentum, altera earum quæ sunt sub firmamento Gene.i. Et in sta/ tu reginis מֵי ut Iosuæ. iiii. Aquæ Iordanis. & quandoq; geminatur ut istic.

רַבִּים multarum Dagges in uentre beth notat defectum alterius beth. Hu

ius

mente conseruabis perꝯ diligenter.

לְעֵת ad tempus. Lamed articulus 575. reliquum quære 44. plurale eius infra reperies.

מְצֹא Inueniendi, secundum expositionem Rabi Salomonis, qui hoc refert ad tempus inueniendi te deum meum ad acceptandum orationem meam. & sic esset gerundium quod in fine terminatur in holem, & in principio punctatur per seua, ut in rudimentis meis facie 589. Sed Rabi Dauid Kimhi in libro de radicibus dicit in hoc loco esse nomen, quasi uelit significari tempus inuentionis, uel secundum Hieron. tempus inueniens. Nihilominus tamen idem Dauid kimhi docet exponendū uerbaliter iuxta uersiculum quem allegat. Quærite dominum dum inueniri potest. Isaię. lv. Ego certe puto gerundiū esse a מָצָא id est inuenit ut 292.

quam iudęorum sermone primario spi
ritus sanctus dictauit.

חָסִיד, Beneficiatus, benificentiam
seu gratiam consequutus, ab חֶסֶד. 135.
Et ita Ionathas Chaldæus illud Ionæ.
ij. vbi scribitur misericordiam suam
derelinquunt, exponit sic. Benefactum
eis non recognoscunt, simile in superi-
ore psalmo.

אֵלַיִךְ, ad te. Præpositio cum arti-
culo postpositiuo seu affixo caph, &
sic scribitur cum epenthesi iod. Est au-
tem vna ex prępositionibus articulatis,
sicut inuenitur in rudimentis. 66. & pa
rem habet conditionem cum עַל de
quo supra docuimus nisi quod istud
punctatur per patha vel camez, hoc au
tem per segol vel zere, nam & apud he
bræorum grammaticos segol nomina
tur patha paruum, & similiter zere di-
citur camez paruum. Quod tibi

mente

aleph & per paragogen additum thau uide in rudimentorum libro primo fa/cie 146.

יִתְפַּלֵּל fiet orare. 425. Iod ethan futuri, thau signum quartę coniugationis quę dicitur hithpael 594. secundum quam coniugatur sicut תִּתְפַּקֵּד quod primæ coniugationi addit tres differentias, prima est he. secunda thau, tertia dagges. in prima substantiali litera legiturq; in futuro אֶתְפַּלֵּל יִתְפַּלֵּל תִּתְפַּלֵּל & sic de aliis. Quamuis quę/dam uerba pro zere habeant quoq; patha ut תִּתְהַדַּר Prouerbiorum. xxv. id est gloriari. quod latinius multo translatio nostra proūntciat, glorioſus appareas. Non enim congrue dicitur in romanorum grammatica Fies gloriari. Sed scriptura sacra ueteris testamẽti non est ligata neq; coartanda latinis siue græcis. sed potius hebraicis regulis

quam

per camez, tertia per patha synæresiata cum uoce hirek non scripta, & significat pluratiue scelera cum affixo primę personę pronominis primitiui scilicet mei.

נָשָׂאתָ Leuasti 336. thau finale personam secundam pręteriti temporis singularis numeri significat, quod uidebis in פָּעַלְתָּ 536. Et quamuis alioqui regulariter media pronuncietur per patha, tamen hoc uerbum notat mediam syllabam per camez. Canon. Prima & secunda persona pręteriti temporis generis masculini singularis numeri, similiter & prima pluralis uerborū primæ coniugationis in aleph literam quiescentē desinentiū punctant mediā syllabam per camez, et accentus cadit in eandē ut מָצָאתָ מָצָאתִי מָצָאנוּ נָשָׂאתָ חָטָאתָ קָרָאתָ רָפָאתָ

6 ואת hac uel ista. Mutatū est vau in aleph

bus modis. Primo, vt sit duarum syllabarum, & vltima diphthongus absuisua subscribatur uno puncto qui nominatur hirek. Et tunc prima litera etiam punctatur eodem modo per hirek & schin per seua legitur quę pisthi, sicut יֶשַׁע יִשְׁעִי פִּשַׁע פִּשְׁעִי et in alijs quoq; similibus. Etiam cum reliquis affixis, vt פִּלְאִי פִּלְאוֹ פִּלְאֲךָ. Sic etiam בִּלְאִי גִּבְאִי & reliqua. Et ita significatur scelus meum. Iob. xiij. vbi nos legimus scelera mea & delicta mea ostende mihi. Rectius sic legi deberet. Scelus meum & peccatum meum notifica mihi. Secundo iterum duarum syllabarum מִשְׁעִי prima similiter per hirek, secunda per zere sicut vbiq; alias in statu regiminis, Et significat simpliciter scelera, vt Amos. ij. מִשְׁעֵי מוֹאָב sceleribus Moab. Tertio trium syllabarum, vt hic, prima per seua, secunda

per

cithara. Vbi veritas hebraica sic habet super decachordo & super psalterio & super cithara. Reperitur autem multo sæpius sine iod, & in presentia habet eandem significantiam quam apud nos, multa super Priamo rogitans super Hectore multa, sic enim hebraice legitur. Dixi confitebor super sceleribus meis Domino, quod velim ad nostrum dictionarium adnotare studeas in libro. ñ. fa. 391. Vide etiam paulo superius in dictione עֲלֵי quid illic scripserim.

בִּשְׁעָי, Sceleribus meis. Iod finale affixum primæ personę singularis numeri generis communis, id est mei, & punctus patha vel camez immediate præcedens qui cum affixo iod facit ai, significat pluralem numerum nominis quod vide in rudimentis nostris facie. 581. Et nota בִּשְׁעָי punctatur tribus

tra habet, si abscondi. Et Ezechielis tri cesimo secundo וְנִסְתַּי Et operiam id est fatiam tegi per syncopen iod. Sic media reperitur per zere & per hirek pronuntciata.

אָמַרְתִּי Dixi iod finale significat pri mam personam preteriti temporis sin/ gularis numeri cum suo thau Reliquū est primitiuum quod quære in rudi/ mentis facie כסף.

אוֹדֶה Confitebor quod supra in pre cedenti psalmo determinatum est.

עָלַי id est super. quod nostri legunt Alai id est super me. Vel aduersum me sed non recte secundum omnes hebrai corum biblias, quam differentiam sola puncta faciunt. Est autem in hoc lo- co iod finalis non affixum, sed uel de substantia dictionis uel adiectio paragogica ut. psalmo. xcij. In decachordo psalterio cum cantico in

citha ra

tempus futurum. Vau litera significat tertiam coniugationem defectiuorum a iod incipientium. in quibus mutatur iod in vau, ut a coniugatione prima יָרַע .i. uenit tertia scilicet hiphil facio facere quæ superaddit he in principio & iod in posteriori & dicitur הֵירַע cuius futurum est אוֹרִיעַ quod uide in rudimentis facie. 610.

בִּסִּיתִי Fecit tegi Verbum secundæ coniugationis, quamuis secundum normam פָּעַל deberet mutare zere in patha פִּעֲלָתָ tamen iuxta regulam terminatorum in he mutatur zere in hirek secundum formam גִּלָּה גִּלִּיתָ ut in rudimentis 604. & istud est regulare, sed specialiter hoc uerbum בִּסָּה non solum coniugat mediam per hirek sed etiam per zere. Nam per iod & hirek in media reperitur, Iob, xxxi. אִם בִּסִּיתִי id est si feci occultari, quod translatio nostra

co hirek. Et hoc ideo quia reget post se genitiuum æstatis. עֵדֶן æstatis 406.

סֶלָה Iugiter. 376. & illic vide in libro rudimentorum secundo.

חַטָּאתִי, Peccatum meum. Iod finale affixum quare thau præcedens ex he litera commutatum est, alioqui fœminina terminatione. Reliquum vero a primitiuo suo. 168. venit, & a verbo præteriti temporis secundę perso/nę singularis numeri quod eisdem pariter literis scribitur, sola differt prosodia, habet enim istud nomen in hoc loco accentum in vltima quem dicimus cadma Sed verbum illud peccaui habet accentum suum in penultima, vt videbitur in Psalmo Miserere mei.

אוֹרִיעֲךָ, Faciam cognoscere te. Caph finale est affixum secundę personę, aleph litera ipsius ethan significat

tantum vt hic, vel per seua & segol, vt iu exemplis. Solet tamen, quandoq; nun in principio per patha notari loco segol, Gen. xxxi. נֶחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ id est absconditus fuisti fugiendo, quod translatio nostra rhetorice interpretatur. Ignorante me fugere voluisti.

לְשַׁרִי, Humor meus. Nam iod finale est affixum & reliquum est primitiuum. 273. scribit enim sapientissimus Rabi Abraham Aben Ezra quod lamed sit litera substantialis huius dictionis, & non articulus, vt interpretes nostri putauerunt.

בְּהַרְבּוֹתַי, In siccitatibus. Prępositio pars consignificatiua est beth, & reliquum a nomine חָרְבָּה descendit. 190. sicut a שָׁטָה deriuantur שְׁטוֹתַיִם שָׁטוֹן Ita ab חָרְבָּה pariter venit חָרְבּוֹן חָרְבּוֹתַיִם, Et in statu regiminis iuxta canones abijcitur mem, & pronunciatur

zere lo

יָדְךָ Manus tua. duæ partes. caph affixum secundę personę significat tui & iad in hoc loco manus. Quod in singulari est generis fœminini ut Exo. xiiii. ubi ponitur יַד חֲזָקָה manum mag/nam quamuis pluraliter sit generis masculini ut Exodi. xvii. יְדֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים Et manus Moysi graues. Et statu absoluto declinatur per tres syllabas in plu/rali ut in heteroclitis. 559 quod enim quandoq; oth reperitur hoc in alia significatione est. ut in rudimentis. 210.

נֶחְפַּר Versus est. passiuum ab חָפַר quod significat uertit. 143. Et secundum canonem in passiuo pręponit sibi nun, quamuis autem in פָּעַל uel פָּקַד Nun passiuum punctetur per hirek, tamen quando uerbum incipit a litera uocali אחעה tunc ipsum nun punctatur per sægol ut נֶאֱמַן נֶחְרַס נֶעֱנַר נֶחְמַס. Et secunda syllaba per seua.

poneretur in secunda persona masculi/
ni generis. Et manus in accusatiuo sic
uidelicet, grauabis super me manum tu
um. Non autem passiue dici potest gra
uata est super me manus tua ut patet
per omnes coniugationes.

עָלַי Super me prepositio. 391. cum
affixo iod. Consuuit autem frequen/
ter per patha scribi ut עַל פְּנֵי super faci/
em Gene. primo, nisi quando adiungi
tur affixo uo, tunc punctatur per ca/
mez, ut hic et in עָלָיו עָלֶיהָ עָלֶיךָ
Quod si fuerit affixum plurale secun/
dę uel tertię personę punctatur per se/
ua & patha ut עֲלֵיהֶם עֲלֵיכֶם עֲלֵיהֶן
עֲלֵינוּ Et cum omni affixo scribitur
per iod. Est quando reperitur per iod
sine affixo ut עָלַי נָהָר iuxta fluuium
Numeri uicesimo quarto. Et sic iod ui
detur esse de substantia eius, ut inferius
in præsenti psalmo.

יָרַד

nascitur suo more. Reliquum est pri/
mitiuum. 502.

הַיּוֹם, Die, he est articulus, & re/
liquum inuenies. 212.

תִּכְבַּר Graueſcet, Verbum neu/ 4
trum, primę coniugationis futuri tem/
poris fœminini generis, tertię personę
intransitiuum, quod patet Gene. xlviij
Oculi enim Israel caligabant præ ni/
mia senectute, quod hebraice sic legitur
Et oculi Israelis graueſcebant a senes/
cendo. Rectius esset si possem a graues
co formare præteritum perfectum.
Significat autem thau litera principij
personam tertiam singularis numeri,
fœminini generis, vt in rudimentis no-
stris. 589. in parua charta, Et inde cog
noscitur quod sit generis fœminini,
quia suppositum suum יר est fœmini
generis, sicut infra videbitur, Alias si
verbum esset actiuum transitiuum ex/

seu vocali litera per canonem in rudimentis nostris. 594.

בָּלוּ, Vetustuerunt potius quam veterauerunt. Et est vnum de defectiuis in he literam terminantibus. 84. quę quidem terminatio hic aufertur & discedit in tertia persona numeri pluralis pręteriti temporis, quam vau designat Et quamuis regulariter deberet habere accentum in vltima, Canon. Verba defectiua finalem literam absorbentia in tertia pręteriti pluralis habent accentum suum in vltima vt, בָּנוּ קָנוּ עָשׂוּ tamen aliqui loci excipiuntur a regula, vt Genesis. xliij. וַיַּבְרִיחוּ בָּאוּ. Et Psalm cvi. הָעוּ בַּמִּדְבָּר. Et similiter hic cum paucis alijs.

בְּשַׁאֲגָתִי, In rugitu meo. Tres partes, prima litera designat in, vltima vero affixum demonstrat, id est mei, sed thau ex he terminatione fœminina

nas

הֶחֱרִישׁתִּי Feci tacere. Verbum ter-
tię coniugationis quod he prima litera
notat et præteriti temporis primę per-
sonę singularis numeri quod thau &
iod termina les indicant. reliquum est
primitiuū eius quod quęre in rudimen
tis. 195. Et quia primitiuum suum ab-
solutam intransitionē importat. Nam
in morem surdi obsurdescere significat
ut psal. 83. secundum Hiero. de hebrai
ca ueritate. Deus non silentium tibi. ne
sileas. & secundum literatos hebręos
ne obsurdescas, ex superioribus cog-
noscere poteris, ꝙ tertia eius coniuga-
tio hic non est transitiua in tertium sed
in alterum solum, id est facio tatiturnū
esse. Iccirco latine posset explanari hoc
modo compescui. scilicet me ipsū Punc
tatur autem litera prima hę non per hi
rek sicut in הִבְעִיל sed per sægol הֶחֱרִישׁ
quia verbū primitiuū incipit a guttura

eis uiam ambulabunt in ea. ſubaudi/tur. qua uidelicet ambulabūt quamuis igitur hic dicere deberet אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן id eſt beatus homo cui non eſtimabit dominus ei iniquitatem. Tamen hic אֲשֶׁר deſicit ſicut inferius quoq; in uia hac qua gradieris. עָוֹן Iniquitatem. 574. Et declinatur in oth ut. 564.

בְּרוּחוֹ In ſpiritu eius. Beth præpoſitio. & vau finalis litera affixa. reliquū eſt primitiuum. quod ſine addito pronūtiari debet Ruah. ſed cata paragogen ut hic Ruho ut in rudimentis facie. 16.

רְמִיָּה Dolus. ſic lxxta. quoq; interpretes δόλος. Et declinatur hæc forma in fœminino, mutando he in oth. Et daggeſſatur iod Eiuſmodi quoq; nomina ſunt ὀξύτονα, quia conſueuerunt habere accentum in ultima.

חָרְשָׁתִי

parua charta. Et quanquam illic in ter-
tio memorali reperis cęteras post pri-
mam personas principia sua per hirek
punctare, tamen hic fallit propter lite-
ras gutturales, quas ego appellaui sim-
plices vocales tantum, scilicet אהעח
Canon. Futuri temporis actiua in per
sonis cæteris præter primam singula-
rem mutant suum hirek in patha, vt.
אֶחְשֹׁב יַחְשֹׁב תַּחְשֹׁב נַחְשֹׁב
, Ei, 567. Hic tibi veniat in men
tem oro illius doctrinę quam scripsi in
libro tertio rudimentorum facie. 614.
de relatiuo, quo loci te remitto. Cui al
teram nunc adiungo. Canon. Sæpe re
latiuum qui, quę, vel quod, in sacra
scriptura non exprimitur sed subaudi-
tur, De quo scribit literatissimus Abra
ham Aben Ezra & per multa exem-
pla docet. Sic enim Exodi. xvij. legi
tur de verbo ad verbum. Et ostendes

tem ex illis sex literis scilicet בְּגַרְכֶּפַת, Dagessari, hoc est, notari puncto in ventre & duriuscule pronunciari, ut סִינַי בַּקֹּרֶשׁ ; גִּרִי גָּוֹל ; קְלוּי בַּאֵשׁ בְּסוּי fiens opertus. 248. De quo dicas, ut de verbo superiore.

חַטַּאת peccato hoc est super peccato nomen quod uenit a verbo חטא. 168. Et dagessatur secunda litera substantialis in hac forma, quod nota tibi pro insigni canone. ut בַּפָּרָה יַבֵּשָׁה בַּקַּשָּׁה בַּלֵּחָה רַבָּרָה בַּקָּנָה חַטַּאת

אָדָם homo, de quo uide in rudimẽtorum meorum li. primo fatie, 37.

יַחֲשֹׁב computabit, æstimabit. Iod primæ syllabæ est litera ethan futuri tertię personę, reliquum est primitiuum. 67. & punctatur vltima per holem. Non enim futurum semper terminatur per patha sed quandoqȝ per holem, vt in arte rudimentorum. 588. & 589. in

Parua

Cuius fœmininum תְּלוּיָה, id est fiens
suspensa. Vbi clare patet quod mul/
tum errauit in grammatica ille calum/
niator meus qui aut indocte nimis aut
certe animo peruerso pro thaluiah vel
saltem thalua falsè transtulit suspenditri
cem, quasi carnificinam agentem, sig/
nificat enim aliquam suspensam in fœ/
minino genere non autem suspenden/
tem. Hoc vero notandum quod talia
verba, quando sunt in statu regiminis
punctantur in prima syllaba per seua
vt hic & in statu absoluto per camez.

בֹּשֶׁת Crimen. 440. declinatur in
im, vt alia huius formæ nomina,
שָׁבַע סָלַע שִׁבְעָה נְתָח שָׁלַח בָּלַח זָלַע
Scribitur autem hic prima litera per da
ges, propter antecedentis vocabuli
diphthongum finalem per diæresin
prolatam. Canon. Iod finalis per diære
sin prolata facit sequentem consonan/
tem

bo הָלַךְ, id iuit. Canon, In hac forma solet inter literas substantiales vltimam & p. nultimam poni v vocalis scilicet vau, vel u vox kibuz trium punctorum loco surek. Sed nostrum verbum in hoc loco excipitur a regula, quia mutat aleph finale in iod, iuxta morem verborum in he desinentium, quorum hic est canon. Verba in he substantialem literam desinentia cum faciunt de se פָּעוּל, id est verbum actiue passiuum seu indicatiuum adiectiuum, mutant he finale in iod cum voce hirek masculini generis, & addunt in fœmintno ipsi iod punctato per patha uel camez aspirationē he, ut גַּלּוּי גַּלּוּיָה רָאוּי רָאוּיָה עָשׂוּי עָשׂוּיָה נָטוּי נָטוּיָה תָּלוּי, id est fiens suspensus, Deu. xxij. Maledictus a Deo qui pendet in ligno, hebraice sic. Despectio seu maledictio Dei fiens suspensus in ligno.

Cuius

terpretes transfertur adiectiue Beatus ut Deu. xxxiii. Beatus tu Israel, pro beatitates tibi Israel. Et Psal.i. Beatus vir, id est bene ac beate euenit siue contingit viro. Vel rectius, Beatitas viri. Et sic sub voce plurali construitur cum nomine singularis numeri, vt hic beati leuatus, hoc est beatus leuatus, & in plurali Psal.ꝯ. eodem modo, Beati omnes qui confidunt in eo.

נְשׂוּי, Fiens leuatus, a verbo נָשָׂא. 336. quod secundum communem regulam debet scribi נָשׂוּא, quia est uerbum cuius actio perficitur passiue in pręsenti, seu pręterito indeterminato & participat vtracꝫ significatione, scilicet actiua & passiua, vt פָּעוּל fiens factus, & פָּקוּד fiens visitatus. 338. Et ideo verba neutra quæ passiuum non habent carent hac forma. Nō enim dicitur עָמוּד a verbo עָמַד, id est stetit, neꝫ חָלוּד a ver/

Quartę autē cōiugationis est הִשְׁתַּפֵּל quod ita regulariter esse deberet, sed pro eo dicimus הִסְתַּפֵּל ubi communiter euphoniæ causa schin mutatur in samech symbolico transitu. Et thau sequitur samech siue schin quod tamen canonice pręcedere deberet. Sed regulam eius inuenies in arte nostra facie 597. Recte igitur secundum grammaticam titulus hic exponitur, faciens intellígere. in genere neutro apud nos, siue masculino apud hebręos. Pro quo latine posui erūditiuum scilicet resipiscentię quantum ad mysterium pœnitentiæ.

11 אַשְׁרֵי Beatitas aut fœlicitas, & est pluralis numeri uoce tantum sed significatione utriusq; numeri, sicut apud latinos thebæ athenæ, ergo semper inuenitur in statu regiminis absq; mem finali Apud latinos autem & grę os interpretes

gnaras seu prudentes. Sed thargum Babylonicum ita transfert scilicet. Fiebat resipiscere ipse Israel. Nam ex situ manuum ipsius Ioseph acquisiuit ipse Iacob sapientiam super duobus filijs Ephraim & Manasse, vt cognosceret quis esset primogenitus & quis secundo genitus.

Tertio itaq; ordine venit idem verbum, secundum formam tertię coniugationis הִתְעִיל, vt hic, vbi significat factum intelligere aliquid, vt Psal. ij. Et nunc reges intelligite. Rectius ita fiatis intelligere scilicet illud ipsum quod sequitur, Seruite domino in timore, & tunc inuenitur patha sub he, quia imperatiuus est. Si enim esset præteritum indicatiui, seruaret hirek. Sic transit significatio eius in secundum & habet in presenti tempore, loco he literę primę mem cum patha sicut in arte nostra facie. 562.

Quar

dementię, & confirmat animum ſuum ad rectius viuendum. Tum illud ipſum maxime cauet, ne rurſus in eos/dem laqueos inducatur. Hęc Firmianus. Quamuis autem ſit tertię coniugationis tamen ſignificatio eius iam nõ tranſit in tertium ſed tantum in ſecundam, quia primitiuũ ſuum primę coniugationis eſt שָׂבַל id eſt intellexit, nullo addito, & ita ſtat, & non tranſit, quaſi dicatur, fuit intelligens, ſeu prudens erat, vt primo regum decimo octauo. Prudentius ſe gerebat Dauid quam omnes viri Saul, Secundę vero coniugationis, idem verbum incipit agere & facit ſignificationem ſuam tranſire in primum, vt שָׂכַל id eſt fecit reſipiſcere, ita enim a ſapientia traducit chaldaica translatio, Gen. xlviij. vbi ſcriptura noſtra ſic legitur. Commutãs manus, & hebraice verius ſic, manus eius fecit

gnaras

proprie transferri, vnde græci interpretes potissimum septuaginta traduxerunt σύνεσις. Latini autem intellectus sicut. S. Hiero. in expositione super Psalmos. Sed rectius idem in hebraica veritate eruditio, nam eruditio facit resipiscere ab errore, Et Rabi Dauid kimhi exposuit disciplinam, nec id quidem absurde, Nam disciplina facit intellige re & sapere. Vnde ego magis appropriate huic Psalmo, qui est psalmus pœnitentię transferrem resipiscentiam. Sicut Lactantius Firmianus diuinarum institutionum, libro. vi. ca. xxiiij. scribit. Quem enim facti sui pœnitet, errorem suum pristinum intelligit. Ideoq; græci melius & significantius μετάνοιαν dicunt, quod nos latine possumus dicere resipiscentiam. Resipiscit enim ac suam mentem quasi ab insania recipit, quem errati piget castigatq; seipsum

אוֹיְבַי inimici mei. Nomen. 48. & affixum precedente camez vt supra. רַגַע Subito. 484.

II Psalmus secundum Iudaicam supputationem. xxxij. hanc habet inscriptionem לְדָוִד מַשְׂכִּיל, id est ipsius Dauid Eruditiuum, lamed in superscriptionibus genitiuo seruit, vt vidisti. 575 alias datiuus articulus est.

מַשְׂכִּיל, Eruditiuum & potest esse verbum & participium & nomen verbale. Est autem de parte verbi הַשְׂכִּיל tertię coniugationis perfectorum iuxta formam הַפְעִיל denotantem facio facere, vt in rudimentis nostris. 594. Et proprie secundum grammaticam, significat aliquid non in prętcrito, sed in presenti intelligere factum, vel aliquid sapere factum, vt si liceret dicere intellectificum, vel resipiscentificum, quod in aliam linguam non potuit tam

pro

us incipit ab. l. vt לָקַח Canon. Verba defectiua in consonantibus sunt, quorum integra vel a iod vel ab. l. vel ab n incipiunt, vt in arte nostra. 599. Et ideo in hoc loco litera quf dagessatur ad denotandum talem defectum, deberet enim perfecte pronunciari יִלְקַח sed dicitur יִקַּח & iod monstrat tertiam personam futuri temporis.

יִבּוֹשׁוּ Verecundabũtur vel erubescent. Verbum defectiuum in medijs, Nam vau literam perdit præteritum, vt שָׁב בָּשׁ, Et eandem recuperat futurum, Iccirco hic non ponitur dages. Est autem futurum quod prosthesis iod indicat, vt supra. Et quamuis alia huiusce modi scribantur in prima per camez, vt אֲשׁוּב יָשׁוּב תָּשׁוּב. Tamen hoc nostrum verbũ habet zere pro camez, vt אֲבוֹשׁ יָבוֹשׁ תָּבוֹשׁ inde יֵבוֹשׁוּ

בְּכִי בְכִיִּי בְכִיּוֹ בְּכִיִּים Et in affixis fletus meus, fletus tuus, fletus eius.

תְּחִנָּתִי, Deprecationem meam. 182. affixum iod finale facit mutari he in thau, Prosthesis vero primi thau est hæmanthi, quod indicat nomen verbale a verbo חָנַן, Vnde quia vnum nũ absrobetur, Ideo scribitur præsens nun per dages in ventre, ad denotandum defectum alterius, vt in arte. 62.

תְּפִלָּתִי Orationẽ meam, De hoc loquimur, vt supra proxime deriuando illud a verbo פָּלַל. 425. Et dagessatur lamed ad denotandum absẽtiam alterius lamed, & vltimum thau ex commutatione ipsius he fœmini generis oritur, & cata prothesin adiungitur ei primum thau hæmanthi, vt designet nomen verbale.

יִקַּח Accipiet, sumet, & est verbum defectiuum, Nam perfectum eius

us

Sicut iod paragoge est nūmeri pluralis

אָוֶן, Iniquitatem. 42. vbi adde in dictionario nostro quod & dolorem uulgo interpretantur. Sed verius septuaginta πόνος, id est labor. Psal. xc. amplius labor & dolor, quasi parum differant πόνος καὶ πονηρός seu πονηρία.

שָׁמַע, Audiuit. 524. instar ירע de quo habes. 600. Coniugatur secundum primam coniugationem. 590.

קוֹל, Vocem. 464. Et est generis masculini. ij. Paralip. xx. Laudabant Dominum Deum Israel voce magna בְּקוֹל גָּדוֹל, Licet declinetur in plurali secundum fœmininam declinationem, Exodi. xx. Videbant voces & lampades.

בְּכִי, Fletus mei a verbo בָּכָה fleuit 82. venit בְּכִי, id est fletus. In orationis membro uel termino sicut לְחִי גְּדִי Alias autem לְחִי גְּדִי בְּכִי. Ita etiam hic

tum ipsius nun literę, quasi diceretur מְנַמְנִי & ultimum nun etiam dagessatur in supplementum iod literę quę deficit. Scribitur enim ea præpositio integre מִנִּי, id est a uel ab per iod finale, Isaiæ. xxx. auferte a me viam, declinate a me semitam, ubi bis ita ponitur.

Et sic deficit illud iod propter alterum iod affixum, quod significat primam personam singularis numeri scilicet me.

פֹּעֲלֵי agentes, ab ago facio uel operor. 432. participium pluralis numeri simile pręsenti iudicatiuo, quod per m terminari deberet nisi iam esset in statu regiminis, tunc enim abijcit m in fine & mutat vocem hirek in zere. 557. & plenius. 559. Et nota quoniam vau hoc loco est epenthesis temporis præsentis quod tamen apud veteres & idoneos non scribitur sed per holem punctatur,

Sicut

tarum, idem quod hozim. Secundo
poteſt intelligi nomen verbale pluralis
numeri ſine aliqua actione temporis,
& affixum ſuum iod in ſtatu regimi/
nis, & ſignificat tribulatores mei, iuxta
canonem rudimentorum. 581. ſuper vo
cabulo iſto רֹבְרַי. Tertio poteſt intelli/
gi verbum ſiue participium preſentis
temporis a צָרַר. 457. & ſic ſignificat tri
bulantes me, vt in hebraicis rudimen-
tis. 612. in verbo מַעֲלִים, hoc tibi dono
pro ſingulari quodam canone.

סוּרוּ Diſcedite. 351. Et eſt imperati
ui modi, coniugationem eius quære in
rudimentis de defectiuis in verbo בּוֹן
601.

מִמֶּנִּי a me 675. Scribitur penultima
per ſægol & componitur a מִן quod
ſignificat a vel ab, vt. 287. Ideirco poni
tur dages in ſecūdo mem in ſupplemen

telligi. Primo, vt sit vna dictio sim, plex pluralis uumeri, significans tribu latores, anxiatores & oppressores, in statu absoluto, iuxta regulam in libro rudimentorum nostrorum tertio tra, ditam. 613. quod ai terminatio sæpe tantum valet, quantum im, vt. ך. Para lipo. xxxiij. scripta sunt in sermonibus Hozai, quod non est nomen propri, um, sed appellatiuum, nam חֹזֶה signi, ficat videntem siue vatem, vt in. ך. Pa, ra. xix. gad videntis, & eiusdem. xij. addo videntis. Quod in plurali habet חֹזִים, id est videntes siue Prophetæ, vt eiusdem. xxxiij. Reliqua autem gesto rum Manasse & obsecratio eius ad deum suum, verba quoq; videntium qui loquebantur ad eum in nomine do mini dei israel. Et post pauca sequitur, scripta sunt in sermonibus חוֹזַי, hoc est hozai, id est videntium siue prophe

tarum,

מִכַּעַס Ex iracundia, præpositio mem. 616. & 557 nomen primitiuum 250.

עֵינִי Species mea nomen. 388. cum affixo iod ut supra. Declinationem eius heteroclitam quære in rudimentis nostris. 559.

עָשְׁקָה Inueterauit. 415. & he finale uel est paragoge, uel designat fœmininum uerbi genus, vt supra. Et est tertię personę non (ut uulgo legimus) primæ, refertur autem ad ipsam speciem & corporis faciem siue superficiem. Vel simpliciter he additur euphoniæ causa, quod sæpe etiam dictionibus masculini generis contingit, hoc memori tene mente.

צוֹרְרָי Tribulantibus me, Vbi apud veteres vau non scribitur, sed punctatur holem. Quod secundum artem grammaticam tripliciter potest in-

בִּרְמִיָּתִי, In deploratione mea, præpositio, nomen & affixum, de nominis primitiuo uide. 129. De beth præpositione uulgatum habes. 616. & similiter. 73. De iod affixo, primæ personę singularis numeri. 579. Quare de ijs posterius temperabo.

עֲרָשִׁי Grabbatum meum. Iod affixum, & reliquum nomen. 412. Et propter affixum mutat primum segol in patha & secundum in seua sicut alia eius modi, ut, מֶלֶךְ מַלְכִּי אֶרֶץ אַרְצִי עֶבֶר עַבְדִּי רֶכֶב רַכְבִּי עֶרֶשׂ עַרְשִׂי Sic אַמְסֶה Liquefaciam, Aleph prima futuri. Reliquum. 289.

עָשְׁשָׁה Verminauit, Sica vermibus dictum qui turbant res claras puras & nitidas. 412. Et de toto aspectu corporis dicitur. Paragogecę finalis literę he κατὰ ἀλλότρια generis subiungitur, propter suppositum speciei seu facici.

מַבַּע

Plinius capite. xxxiȝ. præter rutilum & candidum, Iccirco μεταφορικῶς, & transumptiue phasma, phantasma, melancholicam apparitionẽ ac uisionem & terriculamenta, laruas, laresq; & lamiam, succubonem, manes, dęmonem q; familiarem, significare conceditur. Quod aliqui nostra ętate agrestes hebraistę ac eius idiomatis illiterati temerariiq; thrasones nuper falsę Lullos dixere, simulq; in testimonium suę audacię propriam ignorantiam impressioni dederunt, Iuxta Moysen Aegyptiũ, בִּי מִי שָׁלֹא יָבִין לְשׁוֹן אָדָם לֹא יֵדַע בְּרֵעָהוּ.

מִטָּתִי, Lectum meum. Nomen cum affixo, quod efficit ut he finalis primitiui mutetur in thau. 313. Et ponitur punctus dages in ventre ipsius teth ut significet defectum nun literæ substantialis primitiui quod est נַטָּה ut in arte. 505. בְּרִמְשָׁתִי.

בְּבַל In tota siue omni duę partes prępositio cum nomine, quod siue per holem, seu per camez scribitur בְּל nel בל semper consueuit o sonare. 18. & est utriu'que numeri, & si ei addantur affixa, notatur per kibuz id est per tria puncta scalariter. & dageſſatur. ut בִּלִּי בִּלְּה בִּלֶּךָ בִּלְּכֶם בִּלָּנוּ uel בִּלֶּךָ בִּלּוֹ

לַיְלָה Nocte. & ge u'tima litera est paragoge. 266. a quo deriuatur לַיְלִית ultima litera raphata. Nomen æqui, uocum ad multas & uarias significatio nes. Nam quo ad aues nocturnis tene bris gaudentes ita nominari potest ny ctimene. nycticorax, noctua, Strix, ulula, Cocyx Bubo, Et quo ad gressi/ bilia humique repentia chamæleō aere solo uiuens, sicut Salamandra igne. Et quia se transmutat uertitq; in om/ nem colorem, ut in. viij. libro scripsit

Pli/

sti, non enim omnia cōnabor recitare iterumque monere.

אַשִּׁיעֵם, Faciam natare. Verbum graue futuri temporis, quod principi/um eius ostendit. Aleph enim una ex Ethan extat quæ futurum tempus no/tat, ut. 588. primitiuum quære in rudi mentis nostris. 514. Et ibi emenda pun ctum supra sin literam positum, cum enim per incuriam sit signatum in dex tera, debuit locari in siniſtra, ut legatur non sin spumans sed acutum siue sini/strum. In quo uerbo & impressores he bræorum sæpe negligentes errauerunt ut videre licet Isaiæ. xxv. Nam illic quoq; impresserunt huius verbi pun/ctum dexterum, quod fieri non debu/it, ut ex regulatis & antiquissimis li/bris accepimus, per hoc enim di/ffert ab alio uerbo quod curuare sig/nificat.

lariter econuerso lamed notatur per ea-
mez & caph per seua, fallit in paucis
hæc de orthographia.

יָגַעְתִּי Laboraui. 210. verbum est generis communis, quia sic & mas & fœmina dicere possunt, per primę coniugationis regulam primam quę in nostris rudimentis non recte impressa est Tu uero eandem regulam. 586. emenda sic. In omni coniugatione pręteriti temporis prima persona utriusq; numeri, & tertia pluralis sunt generis communis. Hanc castigationem notabis diligenter si me pręceptorem tuum cupias honore prosequi, fuit enim mendum quorundam uesperi hallucinatum.

בְּאַנְחָתִי in suspirio meo, nomen cũ præpositione & affixo, uide. 60. & propter affixa mutatur he in thau, quod ex me sępius pręcipiente audiui-

sti,

Domino Deo Israel, & confitere, atq; indica mihi. Quod hebraice sic legi potest. Fili mi repone obsecro honorem Domino Deo Israel & redde ei pœnitentiam, & enarra obsecro mihi quid feceris, Vbi hęc tria conuersionis post lapsum symbola continentur, scilicet refugium ad Deum pœnitentia interior & confessio exterior. Quare Psalmo. li. canitur. Imola Deo sacrificium laudis pro quo hebraice legi posset. Sacrifica Deo pœnitentiam, seu oblationem in signum pœnitentiæ.

לִי articulus datiuus cum affixo secundæ personæ singularis numeri, Et legitur pro una dictione, fitq; nomen communis generis, ut. 576. Canon. Quando לִי ponitur in principio uel medio orationis, tunc lamed notatur per seua & caph per camez, ubi autem terminat orationem ut hic, tunc regu-

lari,

est transitus, ut in arte. 601. Et coniugatur inter defectiua iuxta tertiam conIugationem ac si primitiuum eius inciperet a iod litera. 607. commutatione iod in he. 210. הוֹרָה הוֹרַיְתִּי הוֹרַיְתָּ הוֹרִיתָם הוֹרִינוּ הוֹרִיתֶם הוֹרוּ. Et in imperatiuo הוֹרֵה הוֹרִי הוֹרֶינָה הוֹרוּ. Et in futuro sic אוֹרֶה יוֹרֶה תּוֹרֶה נוֹרֶה יוֹרוּ תּוֹרוּ. Quod & aliquando sine defectu reperitur per he, ut Psalmo. xlv. propterea populi confitebuntur tibi, ubi ponitur יְהוֹדוּךָ & similiter in cæteris, posset igitur hic versus intelligi q̄ in inferno non sit confessio proprij criminis, ideo neq̄ pœnitentia, quam Græci μετάνοιαν id est resipiscentiam uocant, nec etiam laus Dei, teste Psal. cxiij. Non mortui laudabunt te Domine. Vnde & תּוֹדָה significat oblationem/ pœnitentiam, confessionem & laudem. Iosue. vij. Fili mi da gloriam Domi

utraq; ſyllaba. Sed per appenſionem affixi mutatur primum ſegol in hirek, ut enim in alijs ſimilibus dicitur, שָׁמֶם צִדְקָךְ שִׁבְטְךָ. Sic etiam hic זְכֹר זִכְרְךָ, id eſt, ſcapula tua, iuſticia tua, memoria tua. Et propter finalitatem ipſius Athna ſcilicet termini tranſit ſeua in ſegol, ſicut in arte noſtra. 507.

בְּשְׁאוֹל prępoſitio beth ſignificat in ut ſupra. Et nomen denotat gehennam ut in rudimentis. 507.

יוֹדֶה, Confitebitur. 136. eſt autem quædam confeſſio alienæ laudis, & eſt alia confeſſio criminis proprij, quare utrunq; ſignificat hoc verbum primū, Pſal. lxxi. nam & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi, ſecundum, Numeri. v. confitebuntur peccatū ſuum, et eſt verbū graue q̄d aſſumit protheſin he literę in principio, & mutat iod in vau, quippe inter quas literas ſymbolicas facilis

men antiquissimi & emendatissimi co-
N dices quos vocant grammaticatos,
hoc est, artificioso iudicio castigatos
subsciptum tenent solum hirick, idq;
doctioribus grammaticis magis pla-
cet. Sed si finiat distinctionem siue sub
distinctionem orationis tunc aleph no
tatur per patha & iod per hirek, ut Ge-
nesis. ij. וְאָדָם אַיִן id est, & homo non.
X Verbum enim substantiuum scilicet
erat hebraice non proponitur. Sin au-
tem membrum aut terminum finiat,
tunc aleph notatur per camez & iod
per hirek, Licet & in eo statu patha
quandoq; reperiatur maxime præce-
dente vau cum camez.

בְּמוֹת, Nomen mors. 280. cum pre
positione in.

זִכְרֶךָ Memoria tua siue tui, Caph est
affixum secundę personę. Nomen
autem alioqui scribitur per segol in

utra-

de pronunciatione eius recordare cano nem superius de futuro actiui secundę personæ in utroqꝫ genere positum, hoc etiam in loco utilem. Nam solemus se cundam personam futuri sępius etiam pro imperatiuo capere, ut est apud la tinos. Alternis dicetis, id est dicite.

לְמַעַן propter. 291. Et quamuis sit pars consignificatiua tamen recipit post se affixa. חַסְדֶּךָ, Nomen cum affixo significat beneficium tuum. 185.

אַיִן non. 50. Cuius significatio si coniungatur alteri post se, notatur per zere, ut hic, & Michææ. vn. Non bo trus ad comedendum, Quandoqꝫ au tem ipsum aleph notatur per hirek, ut primo regum. xxi. Si habes hic ad ma num hastam aut gladium. Vbi hebrai ce sic legitur. An non est hic ad ma num tuam hasta uel gladius, Et licet aliqui libri habeant ibi notam zere, ta

שׁוּב ipse est imperatiuus a uerbo שׁוּב 501. ut.i. Rz. iii. Reuertere, dormi. Et addito he in polysyllabis transfert camez in primam, ut Nehemię.v. זְכְרָה & Psalmo. lxxxvi. שִׁמְרָה de quo uide in arte nostra. 591.

חַלְּצָה, Eripe, imperatiuus cum simili paragoge, ut supra, uide. 175.

חוֹשִׁיעֵנִי, Saluifica me, imperatiuus tertię coniugationis, terminatio ni appen'ilis, ut supra de affixis dictum est, cęterum eius primitiuum est יָשַׁע. 230. cuius passiuum נוֹשַׁע ubi vau est litera substantialis quia ponitur loco iod primitui. 603. Deuteron. xxxiij. populę qui saluaris in Domino. Et coniugatur secundum formam defectiuorum, ut in arte. 600. Inde uerbum graue tertię coniugationis imperatiui modi, הוֹשִׁיעַ הוֹשִׁיעָה, id est, fac uel facite saluari, quod nos dicimus saluifica, vbi

de pro

נִבְהֲלוּ exterrita sunt. Nun litera passiuę significationis, & vau terminatio pluralis numeri tertiæ personæ utriusque generis, reliquum est primitiuum. 57.

עַצְמִי, Ossa mei, uel mea, Iod finale præcedente patha uel camez non solum pronomen subiunctiuum affixum, id est mei, uerum etiam pluralem numerum dictionis præcedentis significat. 581. Est autem primitiuum os ossis, ut in dictionario nostro. 402.

וְנַפְשִׁי, Et anima mea, vau coniunctio. 145. iod finale affixum. 579. reliquum primitiuum. 331.

עַד מָתַי, duę dictiones, id est usq; quo, prima. 373. secunda. 299. שׁוּבָה conuerte, finalis litera he est paragoge imperatiui quę sępe contingit. Nam

Ea in orationis termino semper scribi/
tur prima per camez ut hic. In alijs ue-
ro locis quandoq; per patha. Cumq;
patitur accentum, habet eum in prima
nisi ei pręponatur vau encliticum, ut
Psal. ij. Ego aũt constitutus sum rex.

רְפָאֵנִי primę literę tres sunt, uer/
bum imperatiui modi. 496. quod ali/
quando coniugationem eorum obser/
uat quæ in he terminantur, quandoq;
uero eorum quę in aleph. Ni appen-
dix ipsius affixi est, propter quod pe/
nultima recipit zere secundum for/
mam פְּעַלֵנִי. Canon. In uerbis primiti
uis desinentibus in literam uocalem im
peratiuus masculini generis cũ appen/
dice seu affixo ni nu uel hu, notat pri/
mam per seua, secundam per camez &
tertiam singulariter per zere, pluraliter
per surek. Exemplum רְפָאֵנִי שְׁמַעֵנִי
מְשָׁחֵהוּ קָרָאתָהּ.

נַהֲלֵהוּ

dentalis est litera & non substantialis, per epenthesim addita more superiorum uerborum. Et unum nun substantiale deficit, propterea ad supplendum eum defectum ponitur punctus dages in altera nun, ut uidisti in arte nostra. 602. Et quamuis imperatiuus puncte/tur per seua in prima, tamen in hac constructione huius affixi ponitur camez loco eius, ut cum dico שָׁמַר id est cu/stodi, post addendo appendicem ni, iam faciet שָׁמַרֵנִי ita in hoc loco gratificare חָנַן iuxta regulam פָּעַל addendo ni fiet חָנֵּנִי accentu in penultima id est, gratificare mihi, hęc tibi signabis pro cãnone memoria digno.

כִּי אֲמַלֵּל אֲנִי, Tres dictiones כִּי quoniam. 618. & 240. אמל uerbum defecit seu infirmabatur. 58. duplicat autem hæc dictio ultimam literam sig/nificatq; imbecillem. אני. Ego. 576.

Exemplum singulariter psalmo. xviii. תְּצִילֵנִי ׀ תְּרֹמְמֵנִי ׀ תּוֹרֵנִי ׀ Et pluraliter psalmo. lxxx תְּחַיֵּנוּ תְּשִׁיבֵנוּ Et in fœminino תְּפַקְּדִינִי תְּפַקְּדִינוּ hæc notabis. בְּחֻמָּתֵךְ In exęstuatione tua, prępositio beth & paragoge affixi caph superius abunde ostensa est, reliquum uide. 177. cuius aspiratio finalis he mutatur in thau raphatum propter affixum, iuxta canonem in rudimentis meis. 582. תִּיסְּרֵנִי thau secunda persona futuri. iod finale affixum primę personę singularis numeri cum epenthesi nun literæ, ut supra uisum est, primitiuum יסר id est castigauit. 217 חָנֵּנִי Verbum imperatiui modi, ultima litera iod est affixum & primitiuum significat gratificauit. 182. Et quamuis hoc primitiuum habeat duplex nun de sui substantia, tamen in isto loco ultimum nun accidentalis

graue. & epectasis iod tertiam coniu/
gationem. & litera nun interposita
est euphonię siue hiatus prohibendi
causa Videbis de constructione uer/
borum. 610. Et affixum iod pronomẽ
primæ personæ primitiuum singula/
ris numeri. Reliquum est uerbum
primitiuum יָבַח id est arguit corri/
puit. 214. Quod, in tertia coniugatio/
ne defectiuorum habet תּוֹרִיחַ sicut
תּוֹרִיעַ. 601. cuius אֶיתֵן id est futurum
facit אוֹרִיחַ יוֹרִיחַ תּוֹרִיחַ נוֹרִיחַ & addito affixo cum appendice scilicet
ni. fit תּוֹרִיחֵנִי per uocem zere in pe
nultima. Canon. futurum actiui se/
cundæ personę singularis numeri pro
nunciat affixum suum utriusqꝫ gene/
ris & numeri primę personę leniter ac
molliter in masculino per zere & in
fœminino per hirek utrobiqꝫ in pœ/
nultima, ubi etiam reperitur accentus

vau instar aliorum nominum uerba
lium in o desinentiū ut מִשְׁקוֹל מִבְחוֹר
מִגְרוֹל primitiuum uerbum inuenies
in rudimentis 153. לְדָוִד Ipsius Da
uid. Nam in superscriptionibus &
titulis lamed articulus præpositus sig/
nificat genitiuum cum alias regulariter
sit datiui casus ut in arte nostra 575.
יְהוָה Tetragrammaton hoc est quatri
literum nomen ineffabile, quod Ado
nai legitur & interpretatur dominus
ut in capnione nostro scripsimus.
אַל בְּאַפְּךָ Ne in ira tua. Quatuor di
ctiones Aleph & Lamed. 618. beth
prępositio. 173. similiter. 616. aph
ira. quamuis alias multa designet. ut
in nostro dictionario. 63. Caph fina/
lis litera significat tua & est affixū 579
תּוֹכִיחֵנִי Argues siue corripies me,
thau litera prępositа significat secundā
personam, & vau epenthesis uerbum
graue

plurale fœminiuum, & ſortitur iod ex forma tertiæ coniugationis ſicut alia ut שְׁגִינָת אֲבִילָה quęre primitiuum ſuum 307. Conuenit autem pœnitenti/ am agenti hunc pſalmum in melodiis & muſicalibus pronunciare iuxta ſententiam Sancti Athanaſii qui de hoc ad Marcellinum ſic ſcribit. καλῶς ψάλλων, ῥυθμίζῃ, τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ καὶ ὥσπερ ἐξ ἀρισότητος εἰσ ἰσότητα ἄγει, & plura illic de talium pſalmorum muſicis harmoniis legere poteris pulchra & prędara. עַל הַשְּׁמִינִית ſuper ogdochordo. Tres dictiones, prępoſitio עַל ſignificat ſuper 616 & he eſt articulus fortificans ſequentem literam ſchin per punctum dagges. ut in rudimentis noſtris 574. reliquum id eſt octaua 567. Vnde inſtrumentum hoc muſicum denominatur. מִזְמוֹר Carmen. Mem heemanthi nota nominis uerbalis ut ſupra. & epentheſis

vau

situm nostrum. Vox ipsa proceleus/
matica exhortantium & excitantium
ad aliqua exercitia quæ facit facere
opus & officium institutum dicitur
מִנְצַח quod ego secundum linguę idi/
oma interpretor inuitatorium, & recte
ut opinor, quoniam teste. S. Hiero/
nymo in psalterii commentariis hic est
psalmus pœnitentiæ, & ad Paulam ac
Eustochium idem hunc sextum ait de
uigiliis esse in sabbato. Experrectis igi
tur nobis a somno & tamen adhuc
quodam pigro stupore torpentibus
maxime opus est hoc ad celerem peni
tentiam inuitatorio, ut eo ad resipiscen
tiam excitemur. Habet autem hæc
dictio formam eorum quę in primiti/
uo suo terminantur per Ain. uel Heth
literam, ut שׁוֹמֵעַ יוֹרֵעַ זוֹמֵחַ בּוֹטֵחַ.
בִּנְגִינוֹת In musicalibus seu harmoniis
ב prępositio in. ut .616. reliquum est
plurale

tulo לְנַצֵּחַ עַל מִלְאֹבֶת id est ad inuſtan/
dum, hortandum, urgendum ſuper
opere. Cui nunc preponitur mem &
fit nomen uerbale tum maxime cum
uult actionem ſecundi traducere in ter
tium. quod poſtea his uerbis eloquar
ſcilicet. Facio facere. ut exempli gratia
quoniam פָּתַח ſignificat aperuit. Si ali/
quam rem enuntiare uolo quę faciat
aperire. dico מַפְתֵּחַ id eſt clauis quę
facit aperire. Iſaię xxij. Et dabo cla/
uē domus dauid. Sic רָוַח id eſt cau po
nauit. 488. uolo rē proferre quę faciet
cauponare, quippe domū ipſā caupo
ponariam. quā qui conducit fit caupo
Cum igitur ea domus facit cauponare,
recte nominatur מַרְוֵחַ id eſt caupona
Similiter זָבַח id eſt immolauit. 146. ab
illo res quę præſtat occaſionem immo
landi facitq; ſacrificare dicitur מִזְבֵּחַ
id eſt altare. Eodem modo ad propo
ſitum

IOANNIS REVCHLIN phorcensis in septē psalmos pœnitentiales hebraicos Gramatica explanatio.

Titulus psalmi sexti.

לַמְנַצֵּחַ Ad inuitatoriū, Duę sunt partes. ל articulus ut in rudimētis nostris fatie. ٧٧٥ Et sic semper quęlibet facies uniuscuiusq; paginæ rudimentorū consimili numero notabitur. מ. significat denominatiuum Sic enim sex illas literas post hac appellabo. quæ nominis in dicant derivationem siue ab altero nomine seu a uerbo descendentem. breuitatis causa, quæ continentur in hoc uocabulo memoriali הָאֲמִיתָנוֹ facit. ٥٧١. Nam a נָצַח uerbo primitiuo de quo. 332. scriptum est uenit gerundium נָצֹחַ Ezre. iii. capitulo

συνέχεσθαι ἡμῖν, id est, Nemo attentet dictiones transmutare uel omnino uariare sed ita uere ac sedulo scripta dicat & psallat, quemadmodum dicta sunt, ut sancti qui administrauerunt ea, cognoscentes quæ sua sunt, orent & petant nobiscum. Hec Athanasius, cui astipulatur doctissimus Origenes in libro quinto contra Celsum affirmando in aliam linguam nomina ipsa traducta quæ suapte natura & in propria lingua plurimum ualeant nil ultra effiere, quæ suo sono antea effecissent. Suscipe igitur peritissime iuris & sacrarum literarum doctor excellentissime, Vniuersitatisq; sueuorum Gymnasiarcha hilari animo munusculum hoc quod inter iocalia tibi præ Crœsi opibus offero exoptandum, qui nihil eorum contemnis quin potius ampliſsimi facis quæcunq; optimarum literarum artibus constant. Hæc est illa uirtus tua, uir grauissime atq; simul humanissime super omnes egregia, præter immo contra morem & consuetudinem multorum theologorum, qui iurati in unius uerba magistri, nihil habent gratum, nihil acceptum quod non eorum iste magister sonat, Tu uero exornasti generale studium nostrum multiplicibus uarijsq; doctrinis, quibus ut gemma in omni Germania coruscat, pro qua re omnes docti meritas tibi non modo habebunt, uerum etiam referent gratias, omni posteritati non intermorituras. Stutgardiæ Kalendis Sextilibus Anno. MD. XII.

IOAN

ἢδε τῶν ψαλμῶν ἱερολογία, σωουσίωμένη πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἱεραρχικοῖς μυσηρίοις, οὐκ ἠμελημένη ἀπηρτῆσθαι τοῦ πάντων ἱεραρχικωτάτου. Idq; tibi donum eo sit gratius quo purius est & fontanæ claritati propinquius. Non enim tanq; uinum est in tertium uas transfusum quod facile coaescit, sed de prelo mustum, de racemis pressum, de ueritate inquam hebraica effigiatum in illa ipsa lingua omnium linguarum matrice ut scribit Hiero. quam sanctam uocant, quam Origenes diuinitus esse traditam asserit, quæ sola est ante confusionem linguarum orta, quæ nihil impuritatis continet ut Moyses Aegyptius dilucide tractauit. Vnde incredibili amore amplexandi sunt hi psalmi hebraici, quibus expiati Deum attrahimus in eo iudæorum sermone qui primorum parentum, qui Patriarcharum, qui Prophetarum, qui sanctorum et e regione optimi maximi Dei creatoris uniuersorum ultro citroq; nuncius intercessit quasi proxeneta aliquis & interpres. Quare putant orationes illas ualidius robur habere, urgentioresq; esse ad impetrandum, cum sic pronunciantur, ut sunt a sanctis hominibus diuino spiritu afflatis compositæ, ac non aliter. Ita enim sanctus Athanasius ad Marcellinum de illis scribit. Μὴ τῆς ψαλτῳδίας τὰς λέξεις μεταποιῶμεν ἢ ὅλως ἐναλλάττωμεν, ἀλλ' οὕτως ἀτεχνῶς τὰ γεγραμμένα λεγέτω ὁ ψαλλέτω ὥσπερ εἴρηται. τοῦ, τοὺς δὲ ἀκούσαντας ἁγίους αὐτὰ, ἐπὶ γινώσκοντας τὰ αὐτῶν

συνεῖ-

mea in rudimentis hebraicis multo ante impressis habeat materiam ærea quam uersetur, æu architectus ærea ædificia. posthabitis aduersariis, exposui iam omnibus in hebraica scriptura erudiendis septem Psalmos pœnitentiales totis uiribus ediscendos. quod tanto fiet facilius, quanto magis solemus eos in quotidianis precibus habere Que res mihi & pluribus mecum iisq; literatissimis hominibus uisa est omnium maxime utilis ad capessendam & legendi & pronunciandi & intelligendi facultatem. Erit autem sic. Primo ponuntur psalmorum uerba hebraica. Deinde interpretatio mea iuxta uerbum e uerbo, postremum grammaticalis explanatio sermone usitato & quotidiano tritoque, ut scholastici facilius quæ uelim intelligant, semper ad libros rudimentorum meorum ablegata. Hoc itaq; opusculum corpore paruum, uiribus magnum Iacobe Lempe sacrarum literarū pontificiiq; iuris doctor eximie, uni tibi ex omnibus theologis tuoq; nomini dedicandum esse optimo iure statui, eoq; de me solus tu longe plus cæteris quin potius omnium plurimum meritus es, cui omnia a me summa debeātur. Nihil aūt excellentius quo te exornem & quod magis te deceat, nihil sublimius, nihil maius, nihil diuinius æstimare possum Dauidicis psalmis, nihil denique tam summū qui nos docent cum deo loqui, & sine quibus ad nos ferme nunq; descendunt sacratissima diuinorum mysteria, quod testatur Areopagita Dionysius in libro de ecclesiastica hierarchia cū ait.

sudore & algu prece premio & precio per longa tempora corraseram, haud sine incredibili diligentia & ære non paruo publicitus imprimi. Qui liber rudimentorum meorum cum fere integrum hebraice intelligendi artificium contineat, non potest derepente tanto usui esse, nisi & adhibeantur aliqua uolumina Bibliæ qua quidem ipsa tota lingua constat. Sperabamus autem indubitata fide multas ad nos ex Italia Biblias hebraicas Soncini Pisauri ue aut aliis in locis impressas cum cæteris iudæorum libris quotidie uenturas, quæ cum obsistente grandi bello quod Augustus Imperator Maximilianus iam diu in italia fœliciter gerit, emporio nostro non afferuntur, tentanda nihil ominus uia est, ne nos ipse nobis deesse uideamur, In quo fateor tarditatem meam discendi cupidis onerosam. Dudum enim aliquid præterea hebraicæ doctrinæ studiosis quo se iuuarent edidissem certe, si non in dies audiuissem breui futurum esse quippiam admiratione & omnium lectione dignum, quod nescio qui Peperiphrones cum suo Peperi corno Iudæo illo baptizato calumniatore meo, ex profundissimis scientiarum suarum thesauris proferre, tornare, & ad incudem reddere polliærentur, quo nobis montes parturire suspicandum fuit. Ego uero iam quintum annum supra cum Isaia expectaui, ut facerent uuas & fecerunt labruscas. & labrusas acerbiores scilicet libros diffamatorios. atq; aliud nihil quod uir bonus laudare quidem posset, si q̄ maxime uellet. Vt igitur institutio

mea

cia, sæpe multumq; & coram & per epistolas nunciosq; a me petentibus ut eis molestè admodum & ut aiunt inmole rabiliter ignorantibus, alijs quidem græca diuulgarem, alijs autem hebraica. Quare pio amore ductus cum antea doauissem multos in græcis literis & per grammaticam artem aut titulum inscripsi Micropædia, dolauissem quicquid potui, Nouissime ad decorem & splendorem sacratissimæ theologiæ & theologicorum uirorum utilitatem, ipse ego totam linguam hebraicam primus omnium literis, in dictionibus, & regulis collectiue, legibus mancipaui latinis. Cuius exercitij discipulos non nullos nulla tamen mercede sed gratuito feci participes, partim gratos, qui præceptori suo debitum honorem perq; reuerenter exhibent, partim uero ut acerbe audio supreme ingratos, quibus Deum iudicem propono, & nisi resipuerint, uindicem opto. Sed tale aliquid profecto nouum mihi uideri non debet, quasi cæteris antea inauditum. Nam unius auditorij Socratem falso accusauit Lycon, defendit uero Xenophon. Vnius academiæ Speusippus Platonis sectator mansit. Aristoteles abiit defector. Et quod nobis clarius fulget in oculos, unius scholæ Iudas tradidit Saluatorem, Ioannes ad finem uitæ dilectus dilectum amauit. Ita si liceat minutissima comparare summis atq; maximis, studium ego meum in bonos quoq; malignosq; distribui. Vtq; omnibus promptum esset omnium meorum abundare copia & facilitate, feci rudimēta hebraicæ linguæ, quæ multo

fugerat ab Antipatro interficitur. Themistocles similiter profugus seipsum interimit. Sed nobis quid iam de Græcis? Latinos recordabor. Quid Cicero consultus iuris. Non Antonij gladios effugere poterat. Sulpitius a Sylla occiditur, a quo & Marius prætor miserè obtruncatur. Nec unq̃ sanguine causidici maduerunt rostra pusilli. Scipio domesticorum manibus suffocatur, Regulum hostes necant. Pompeius ad Nilum transfoditur. Iulius Cæsar in senatu iugulatur. Cato ipse sibi homicida fit, & Nero caput orbis, & quorum me nunc piget. Quin cum satyra libet exclamare. O curas hominum, o quantum est in rebus inane. Qui propter ut mihi pacem optatam quærerem, quæ absque Christo uel tunc patribus uenturo, uel nunc qui nobis pridem nouissima scilicet hora uenerit, contingere potest nemini, talia meditatus ego interdum ad sacram scripturam diuerti, quæ tota Christi est. Siue ea sit in uetere instrumento Hebraicis literis, seu in nouo græcis conscripta & illius ergo Romanum loquendi morem prius adeptus, denuo utranq; linguam didici & græcam & hebraicam, ut sanctissima oracula & eorum Hierophantas interius capere possem, in hoc enim conquiescit uere purgatus hominis animus, οὐ μόνον μαθῶν ἀλλὰ καὶ παθῶν τὰ θεῖα, ut ait Dionysius de diuinis nominibus, id est non solum discendo uerum etiam patiendo diuina. Durum autem post eas disciplinas & agreste nimis iudicabam, amicis negare humanitatis officia, sæ

genus, quas idem aliquando uocat γλωσσομαχίας & quandoq; μικρολόγου σοφίαν id est linguæ bellum & minutæ rationis sapientiam, Tum me transtuli ad seueriora studia, cui iam displiære incipiebat fucus uerborum & aranearum tela, muscis pedica, uespis peruia. Dici non potest facile, grauitatem uerborum & sententiarum apud uirisconsultos lectam, quanta cum animi alacritate tunc amplexatus sim, iunctis etiam Pontificijs canonibus. Talia enim studia tam splendida & tam utilia putabam optime ad uirilem togam deposita prætexta pertinere. Qua me re conieci in seruilem conditionem, & repulsa uiuendi libertate immissai me infinitis hominum & iurgiorum quæstionibus, atq; demum reipublicæ curis & sollicitudinibus, quæ non tantum lassato somnos adimunt, sed etiam uigilanti & recte agenti robur mentis debilitant & corporis neruos, ubi nulla quies, nulla tranquillitas. Vnde mihi crebro uenit in mentem ut sentirem priscos illos et maiores nostros Minoi iurisperitissimo, quippe qui esset nouem annos ab ipso Ioue eruditus, & illi Rhadamantho, etiam Platone teste uiris optimis atque synceris, iustitiæ iuriq; deditis, haud ficte sed uere apud inferos locum dedisse. Quando nanq; tranquillitas menti, & pax corpori deest, quid aliud est? si non inferorum & tartari pœna est. Taceo sæpe infortunatos eiusmodi quoq; hominum exitus. Demosthenes post clara reipub. negocia, extractus Neptuni Asylo quo confugerat,

cogitabam, hoc noctes somniabam, certissima mihi salus reposita esse uidebatur in logicis tendiculis & syllogismorum mixtionibus. Post autem quam excæsissem ex ephebis, uideremq; aperte mihi nullum inde operæ precium fore, simulq; quod uitio nobis uerterent sapientes homines sermone multis annis iam desito quasi cum matre Euandri loquendum esset antiquari, sed potius pro Fauorini Philosophi monitis statuissent, uiuendum esse moribus præteritis, & loquendum uerbis præsentibus, cœpi quotidianis consuescere, non ualde ornatis quidem, sed tamen non abiectis. Hoc etiam autem non parum cogitaui mecum ipse, haud ab re neq; uane Romanos omnium gentium dominos & summa prudentia famigeratos ad illud instituti mores uenisse, ut iam tertio Rhetores & Philosophistas publico edicto expellerent. Nam bis Romæ cuiu[illegible] consulibus primum, deinde Censoribus, postremum atq[illegible] omitiano imperante, non solum urbe, uerum etiam[illegible] Italia senatusconsulto electi sunt. Cum igitur hæc tota a bonis non bonæ lata sententia iudicarentur, & artes [illegible] paganis solum infidelibus, sed etiam militibus C[illegible] non a[illegible]is, qui Rhetoricam non oblique nominauerunt [illegible]hristia[illegible] ψευδεσθαι τέχνην, id est mentiendi artem τὴν πεῖρ[illegible]us ille magnus, & dialecticam loquacitatem cinyphes & [illegible]anas ægyptiacas ut Hieronymus, & ὡς οὐδὲν χρήσιμον φεύσας λογομαχίας, id est, ad nihilū utile ferentes, rationum pugnas, ut Gregorius Nazian-

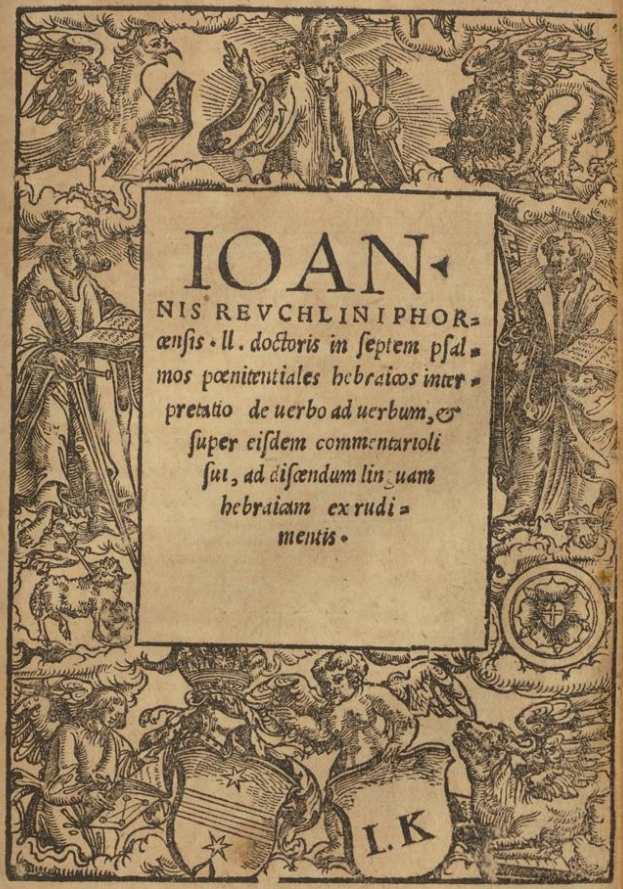
zenus

IOANNES REVCHLINI PHOR
CENSIS IACOBO LEMPO
THEOLOGIAE ATQVE
IVRIS DOCTORI
EGREGIO
S.D.P.

EMINI SAEPE RECOLENS olim me puero Lempe doctorum doctissime nulla re alia oblectari magis atq; frequentius q̃ sermonũ exquisitis floribus & inconsuetis uocabulis, cũ uetera toria dicendi ratione, propterea q̃ putabam recte loqui esse inusitate loqui. Quam mihi uoluptatem protinus adimebat tum paulo plus roborata ætas, in qua cum dialectici labyrinthi, & argutiarum [illegible]chnæ uerborumq; inuolucra maxime omnium placuissent, [illegible] abiecta elegantiarum suauitate uehementer studerent, media dissertationum inuenire, ac nunc ueris nunc [illegible]ui mendicis argumentationibus quocunq; tandem loquendi [illegible]ophisti uel solœco uel barbaro contradicentes superare [illegible] more[illegible]us tunc quærebatur eloquentiæ decor, nihil delectabat nisi sola uictoria. Hinc palestræ scholam, & Panci[illegible]- Nunc posq; & certaminum theatra, & stadia cursuum, & lacertorum uires omneis, & quicquid uincere ualet, ad unum hoc disputandi artificium conferebam. Hoc dies

 cogitabam

IOAN-
NIS REVCHLINI PHOR-
œnsis. ll. doctoris in septem psal-
mos pœnitentiales hebraicos inter-
pretatio de uerbo ad uerbum, &
super eisdem commentariuli
sut, ad discendum linguam
hebraicam ex rudi-
mentis.
I.K

p. 10.
n. 248.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg